

QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imhalled Consuelo Scerri Herrera, LL.D., Ph.d.

Appell Nru: 385/2023

Il-Pulizja

Vs

Joseph Zammit

Illum, 9 ta' April, 2024

Il-Qorti,

Rat l-akkużi dedotti kontra l-appellat **Joseph Zammit** detenur tal-karta tal-identita' Maltija **484566M** akkużat quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali talli:

Fil-post magħruf bhala CORRS female (parti mill-YOURS) li huwa faċilita korrettiva ġewwa l-Imtahlel Malta u/jew f'dawn l-Gzejjer Maltin bejn it-30 ta' Lulju 2018 u id-19 t' Ottubru 2018, b'diversi atti magħmulin minnek ukoll jekk fi żminijiet differenti nu li jiksru l-istess dispożizzjonijiet tal-liġi u li ġew magħmula b'riżpluzzjoni waħda:

1. Mingħajr kunsens, ikkommetta kongunġiment karnali fuq il-persuna ta' Nicole Brignone, mwiela fil-31 ta' Jannar 2003, meta l-istess minuri giet fdata lilu sabiex jiehū hsiebha, jedukaha, jindukraha jew iżommha. Dan il-kongunġiment karnali

jirrizulta li huwa penetrazzjoni vaginali ta' natura sesswali b'xi parti tal-ġisem u/jew oġġett, jew penetrazzjoni orali b'organu sesswali, ta' ġisem ta' persuna oħra;

2. Aktar talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi, ipparteċipa f'attivitajiet sesswali ma' persuna ta' taħt l-età u cioè ma' Nicole Brignone, mwielda fil-31 ta' Jannar 2003.

3. Aktar talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi, ġab ruhu b'mod li ta fastidju lil Nicole Brignone, mwielda fil-31 ta' Jannar 2003 u lil Kylie Bartolo mwielda fil- 11 ta' Ġunju 2002.

4. Aktar talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi, kien jew missu kien jaf li kien ta' fastidju għal Nicole Brignone u Kylie Bartolo.

5. Aktar talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi, issogġetta lil Nicole Brignone u lil Kylie Bartolo għall xi att ta' intimità fizika jew talab favuri sesswali mingħand l-istess persuni msemmija;

6. Aktar talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi, issogġetta lil Nicole Brignone u lil Kylie Bartolo għal xi att u/jew imġieba li kellhom konnotazzjonijiet sesswali, inkluż bil-fomm, mossi u/jew għemil fejn dak l-att, kliem u/jew imġieba m'humiex mixtieqa mill-vittmi, u jistgħu raġjonevolment jiġu kkunsidrati bħala offensivi, umiljanti, degredanti u/jew intimidatorji lejn l- istess persuni msemmija;

7. Aktar talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi kkommetta reat meta kien uffiċjal pubbliku u kellu jissorvelja sabiex dan ir-reat ma jsirx jew kellu id- dmir jimpedixxi li jsir dan ir-reat;

Il-Qorti giet mitluba wkoll sabiex tohroġ ordni ta' protezzjoni ai termini tal-artikolu 412C tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta, kemm waqt il-mori tal-kawża kif ukoll f'każ ta' htija ma' kull piena li l-Qorti jidhrilha xierqa.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali ta' nhar l-23 ta' Ottubru 2023, sabiet lill-appellant mhux hati tal-akkużi kif dedotti kontrib u lliberatu minnhom stante li ma gewx ippruvati oltre d-dubju dettat mill-ligi.

Rat ir-rikors tal-appell tal-appellant Avukat Ġenerali preżentat dit-23 ta' Novembru 2023, fir-registru ta' din l-Onorabbli Qorti nhar fejn talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex joghġobha tirriforma s-sentenza appellata u dana billi;

- **Tirrevoka** s-sentenza appellata u minflok issibu hati tal-imputazzjonijiet kollha hekk kif dedotti fil-konfront tieghu u tinfliggi piena skont il-ligi.

L-aggravji huma ċari u manifesti u jikkonsistu fis-segwenti:

Illi fl-umli fehma tal-Avukat Ġenerali, l-ewwel Qorti kienet żbaljata fl-apprezzament tal-provi li hija għamlet meta għaddiet sabiex tillibera lill-imputat qua appellat. L-appellant hawn jirrileva li fl-atti proċesswali hemm provi biżżejjed, lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni sabiex tirriżulta r-reità.

Illi l-prosekuzzjoni ressqet lil Nicole Brignone u Kylie Bartolo quddiem l-Ewwel Onorabbli Qorti, illi fiż-żmien tal-akkużi kellhom ħmistax u sittax-il sena rispettivament, fejn iz-zewg *parte civile* taw il-verzjoni tagħhom rigward l-akkadut u liema xhieda gew ikkonfermati bil-gurament. Dawn ix-xhieda kienu essenzjali sabiex jsahhu t-tezi tal-prosekuzzjoni u jippruvaw l-akkużi kollha addebitati lill-appellat.

Illi Nicole Brignone xehdet kif ghal diversi drabi l-appellat illi kien jahdem bħala ufficjal inkarigat mill-maintenance tal-CORRS, kien jidhol fuqha waqt li kienet tkun qed tinhasel, jinqeda bil-vulnerabbiltà tagħha u jistedinha tippartecipa f'atti sesswali.

Hija tispjega kif l-ewwel darba li graw dawn l-atti, hija kienet qieghda tinhasel u dahal l- appellat fuqha fejn ghaddilha kumment fuq il-figura taghha u hija mahsuda qaltlu "Oj!. L-appellat hareg mill-kamra ghaliex haseb li gejjja l-gwardjana izda f'it mumentu wara regà dahal fuq Nicole, hargilha l-parti tiegħu u stedinha għal sess orali. Nicole tispjega illi l-istess haga grat għal madwar sitta jew sebgħa darbiet u kull darba kien ikun hemm sess orali fuq l-appellat.

Illi l-Artikolu 204C (1) tal-Kodici Kriminali huwa car:

Kull min jippartecipa fattivitajiet sesswali ma' persuna ta' taht is-sittax-il sena jehel, meta jinstab hati, il-piena ta' prigionerija minn hames snin sa ghaxar snin.

Nicole Brignone kellha biss hmistax -il sena meta graw dawn l-atti. Apparti l-età illi digà minnha fiha taghmel persuna vulnerabbli sabiex wiehed joqghod għal ċertu affarijiet, Nicole dak iz-zmien kienet ukoll għewwa l-habs taż-żgħażaġh u cioè il-CORRS. Dan ifisser illi hija kienet go post illi mhuwiex id-dar u għalhekk wiehed digà ma jhossux komdu u minflok ma sabet persuna illi lest li jagħtiha eżempju sabiex thares il-quddiem u tagħraf tirriforma lilha nnifisha, hija sabet lill-appellat illi abbuża minnha u kompla jgħaddasha aktar l-isfel.

Illi sabiex tigi stabbilita il-kredibbilità tax-xhud, Nicole Brignone giet mitluba mill-ispettur sabiex tagħti dettalji fuq l-appellat, liema dettalji il-vittma regghet hargithom fix-xhieda taghha. Fil-fatt jekk wiehed ikollu jifli x-xhieda ta' Nicole Brignone jinduna illi d-dettal f'tali xhieda huwa wiehed illi mhux kulhadd seta' jagħtih. Hija tispjega kif l-appellat għandu mpenġija fuq in-naħa ta'fuq ta' idejh isem it-tfal tiegħu u tghid li tifla minnhom jisimha Nicole bħalha. Meta rinfaċċjat fl-istqarrija tiegħu b'dan, l-appellat kien pront irrisponda illi darba minnhom huwa kien liebes flokk daqsxejn

imqaċċat u kien hemmhekk illi l-vittma ratlu t-tpenġija. Minkejja dan, il-mod kif l-appellat jispjega li kien il-flokk, tali flokk ried ikun altru imqaċċat sew biex tara l-isem Nicole mingħajr ma tara l-isem tat-tifla l-oħra tiegħu Amy, u dan għaliex filwaqt illi l-isem ta' Amy qiegħed fuq taht, l-isem ta' Nicole qiegħed aktar il-fuq u għaldaqstant il-vittma biex tara l-isem Nicole kellha bilfors tara wkoll l-isem Amy u mhux kif qal l-appellat fl-istqarrija illi rat Nicole biss għax qiegħed iżjed l-isfel mill-isem Amy.

Nicole Brignone ma żvelatx biss dettalji fuq il-familja tal-appellat iżda wkoll fuq il-vetturi illi jsuq l-istess appellat. Rinfaccjat bil-verżjoni ta' Nicole waqt l-istqarrija tiegħu rigward x'tip ta' vetturi għandu, l-appellat jgħid illi għandu karozza tal-għamla Peugoet hamra, l-istess bħalma kienet qalet Nicole Brignone meta mistoqsija mill-Pulizija tagħti xi dettalji fuq l-appellat. Mistoqsi wkoll jekk huwa għandux xi vettura tal-għamla Mercedes illi kien oriha lil Nicole fuq il-mobile tiegħu, mobile tal-għamla Samsung u ta' lewn iswed, l-appellat, minkejja illi għall-bidu jinnega, wara ftit jgħid illi kellu Mercedes u bieghha. ¹ Hawnhekk wiehed jista jstabilixxi l-kredibbilità tal-vittma illi minkejja li l-appellat jiċhad illi huwa qalilha dawn id-dettalji, hija kienet qed tgħid il-verità.

Dettal iehor illi l-istess Nicole Brignone saħansitra tgħaddi sabiex tirrileva rigward l-appellat huwa d-ditta tal-qliezet ta' taht illi kien juża l-istess appellat. Nicole tgħid illi l-appellat jilbes qliezet ta' taht tad-ditta Calvin Klein u Tommy Hilfiger u dan hija tafu għaliex rathom lebsin fuqu. Tgħid li taf ukoll illi l-appellat appartu illi jqaxxar is-suf t'idejh u saqajh, huwa jqaxxar ukoll is-suf tal-parti privata tiegħu. Dan juri illi l-livell ta' dettall illi żvelat din il-vittma ma setgħetx kienet tafu b'kumbinazzjoni iżda kellu bilfors ikun l-appellat illi juriha u jgħidilha.

Il-prosekuzzjoni ressqet ukoll quddiem l-ewwel Qorti lil Nancy Scerri. Nicole Brignone kienet għadha ma fethitx qalbha fuq l-aġir tal-appellat, iżda meta gurnata minnhom Nancy mill-Caritas akkumpanjatha il-Qorti tat-Tfal, Nicole iltaqgħet ma'

Khaled Tonna illi dawn it-tnejn tal-aħħar kienu hbieb minn qabel ġew inkarċerati. Kien hemmhekk illi Nancy semgħet lil Nicole u Khaled jittkellmu u mingħajr ma semmiet xejn u b'referenza għal persuna oħra li sa dak il-hin Nancy ma kinitx taf min hu, staqsiha jekk kienx prova magħha. Nancy fix-xhieda tagħha spegħat kif hija ma sfurzatz lil Nicole u halliet lilha tigi għandha u tiftah qalbha. Filfatt kien waqt wahda mis-sessions illi Nicole esprimiet ruhha ma' Nancy fuq il-fatt illi hija ma kinitx thossha sigurà l-habs u fethet qalbha fuq l-agir inadegwat tal-appellat magħha. Għaldaqstant, wieħed jistaqsi u jidhol id-dubbju kif Khaled Tonna, li wkoll kien inkarċerat fil-CORRS imma fid-diviżjoni tal-irġiel, staqsa lil Nicole jekk l-appellat kienx qatt aġixxa b'mod mhux xieraq magħha, meta Nicole qatt ma kienet semmitlu xejn u kienet ilha ma tara lill-istess Khaled minn qabel daħħlu l-CORRS u cioè qabel l-akkużi mertu ta' dan il-kaz.

Fir-rigward tat-tieni vittma u cioè Kylie Bartolo, din xehdet kif hija wkoll sfat iffastidjatha diversi drabi mill-appellat fejn kien jgħaddilha kummenti fuq gisimha u jittkellem doppju sens. Għal darb' oħra, wieħed jergà jara lill-appellat jabbuza mill-istat vulnerabbli illi l-vittmi kienu jkunu fih. Fir-rigward ta' Kylie Bartolo, hija xehdet quddiem l-Ewwel Qorti kif meta daħħlet il-CORRS hija ma kelliex permiss ta' sigaretti. Hija tispjega kif għal diversi drabi, hija talbitu jagħtiha lighter u darba fost l-oħrajn l-appellat gabilha lighter waqt li kienet qed tinhasel u staqsiha biex torih sidirha u hija qaltlu čar u tond biex joħrog. Fil-fatt Kylie inqabdet bil-lighter ftit wara, waqt li kienet qed tinhasel fix-showers li hemm fid-diviżjoni tal-irġiel u l-gwardjana waqt li qiegħda wara l-bieb tistenniha tlesti, semgħet din l-istess lighter taqa' mal-art. Għaldaqstant, hawnhekk l-appellat uża l-istat vulnerabbli illi l-vittma kienet tinsab fih minhabba illi kienet mingħajr sigaretti sabiex jilhaq l-ghan tiegħu u jaralha sidirha.

Dawn l-atti wasslu lil Kylie Bartolo biex tingħalaq fiha innifisha u saħansitra anke bdiet ma tmurx tinhasel u toqgħod fic-cella. Wieħed ta' min iqis illi Kylie Bartolo fix-xhieda tagħha tghid li fl-età ta' hames snin hija kienet giet abbużatha u allura din l-esperjenza halliet impatt negattiv kbir fuq l-istess Kylie. Xhieda ta' din il-bidla f'Kylie

hija l- gwardjana WCO 32 Claire Deguara fejn fix-xhieda tagħha l-istess Uffiċjala qalet hekk:

"X'hin inkun magħha xogħol bdiet sejra tgħidli "Ejja hdejja". Il-hin kollu u jien għeditilha "x'inhum jigrilek?" Għax jien qatt ma mort magħhom jonxru l-hwejjeg jew hin kollu tridni hdejha. Qaltli "Nixtieq inkellmek". Għeditilha "Ejja hdejja". Qaltli "Għax darba kont qed niehu shower, gie s-sir Joey għadda mill-biebe ta' wara, imbotta l-bieb" u qallha biex tikxifhomlu."

Illi Kylie Bartolo tiddekrivi lill-istess Uffiċjala Claire Deguara bħala:

"qisha ommi, tirrispettani qisha ommi- bdiet tinduna għax tafni".

Kien għalhekk illi Kylie għażlet illi tiftaħ qalbha mal-Uffiċjala u mhux tagħmel rapport għaliex hija kienet thoss illi lill-Uffiċjala setgħet taf dha.

Dettal iehor ta' min jinnota huwa l-fatt illi minn mindu graw dawn l-atti Kylie Bartolo ma baqgħetx aktar thossha sigura tinhasel fis-showers tan-nisa u wara li bdiet ma tinhasilx, hija kienet bdiet tmur tinhasel fix-showers tal-irġiel waqt li dawn tal-aħħar kienu jkunu magħluqin fiċ-ċellel tagħhom, u l-gwardjana kienet toqgħodilha għassa sakemm tlesti. Hawnhekk wiehed ikompli jikkonferma kemm il-vittma Kylie Bartolo kienet tafda lill-uffiċjala.

Meta mistoqsija jekk il-gwardjani nisa qatt raw xi haġa, huma fix-xhieda tagħhom jirrispondu fin-negattiv, iżda l-gwardjani ma setgħux jaraw xejn u dan għaliex kemm Nicole Brignone u kemm Kylie Bartolo fix-xhieda rispettiva tagħhom jgħidu illi meta l-appellat kien jiġi fid-division tagħhom għaliex jkunu sejjhulu l-gwardjani minhabba xi tiswijiet neċessarji, huwa kien jgħaddi mill-bieb li suppost jgħaddi u cioè l-entrata mmarkatha bl-ittra 'C' fuq it-tpengija nserita fl-atti a fol. 15, iżda meta l-

appellat ried jidhol mingħajr ma jarawh il-gwardjani, huwa kien jidhol mill-entratura mmarkatha bl-ittra 'F' fuq l-istess tpengġija msemija aktar il-fuq, mil-liema entratura wiehed mill-ewwel isib ix-showers. Minkejja illi l-appellat kien jaf illi l-entratura mmarkatha bl-ittra 'F' ma setgħax jużaha, huwa ma kellu bżonn lil hadd jiftaħlu u dan għaliex l-appellat bħala l-Uffiċjal inkarigat mill-maintenance, huwa kellu iċ-ċwieviet ta' kullimkien bħalma jikkonferma l-appellat stess kemm fl-istqarrija u kif ukoll fix-xhieda tiegħu. Hawnhekk johroġ illi l-appellat kellu l-aċċess, dettal iehor illi l-Ewwel Onorabbli Qorti ma haditx in konsiderazzjoni.

Illi punt rigward l-impjeg tal-appellat, huwa kien impjegat bħala uffiċjal inkarigat mill-*maintenance*. Huwa jispjega kif hu ma kellux għaliex ikun fid-diviżjoni tan-nisa jekk mhux għax iċemplulu l-gwardjani rigward xi ħsarat li jkun hemm bżonn jagħmel. L-appellat jispjega kif sabiex jidhol fid-diviżjoni tan-nisa hu kellu jsegwi proċedura. Din il-proċedura kienet tibda billi jirċievi telefonata rigward xi ħsarat. Imbagħad l-appellat kien iċempel qabel imur sabiex jara li jista jidhol u fl-aħħar jgħidilhom jifthulu jew inkella jiftaħ hu. Waqt dawn it-tiswijiet huwa jgħid li dejjem kien ikun hemm xi Uffiċjala preżenti miegħu. Minkejja dan, il-vittmi xehdu kif meta kienu jsehħu l-atti msemija ma kienx ikun hemm gwardjani miegħu u għaldaqstant l-appellat ma qalx il-verità meta qal li kien jidhol biss meta jċemplulu għat-tiswijiet.

Dettal fundamentali illi d-difiża quddiem l-Ewwel Qorti pruvat taqbad miegħu u ddahhal id-dubbru dwaru huwa ż-żmien illi fih iż-żewġ vittmi u cioè Nicole Brignone u Kylie Bartolo kienu ġewwa l-facilità tal-CORRS. Jekk wiehed jara r-rekordji pprezentati minn Helenio Galea quddiem l-ewwel Qorti, liema rekordji huma mmarkati bħala DOK HG 1 u DOK HG 2 a fol. 246 u fol. 247 tal-atti proċesswali, jara illi dawn iż-żewġ priġunieri fi żmien l-akkużi u wara, jiġifieri meta dahal ir-rapport u eventwalment l-appellat tressaq il-Qorti, ma kienux fil-Facilità' flimkien u għaldaqstant wiehed żgur ma jistax jgħid li dawn setgħu ftehm u bejnithom u vvintaw din l-istorja.

Illi fis-sentenza tal-ewwel Onorabbli Qorti jissemma li Nicole Brignone għandha certu hażen gewwa fiha minhabba episodju izolat illi gara gewwa l-facilità tal-CORRS. Dakinhar tal-inċident imsemmi, Nicole ma riditx tidhol fiċ-ċella minhabba illi riedet sigarett ieħor. Kien hemmhekk illi l-gwardjana talbet l-assistenza ta' gwardjani oħra li inżertaw tas-sess maskili, Nicole baqgħet tinsisti biex ma tidholx u ntqal xi kliem min-naħa tagħha. Izda wiehed irid jara l-istampa kollha, Nicole Brignone kellha passat ta' sustanzi, waqt li kienet il-CORRS hija kienet qed tirkupra minn dan il-vizzju u fl-umli fehma tal-appellant, li wiehed jehles minn vizzju hija triq twila u diffiċli u dan ifisser illi dakinhar tal-inċident Nicole setgħet irreaġixxiet b'dak il- mod minhabba effetti li wiehed jesperjenza meta jkun qed jaqtà s-sustanzi. Barra minn hekk, il-karattru ta' persuna żgħur li ma jistax jiġi iggudikat fuq incident wiehed u aktar minn hekk li l-htija o meno tal-appellat tigi ġgudikata fuq ftit kliem illi l-vittma qalet f'episodju wiehed ta' rabja. Anke il-fatt illi l-ebda waħda mill-vittmi ma ressqet biex tirraporta izda sempliċiment fethu qalbhom ma' nies li jafdaw, hawnhekk toħroġ biċ-ċar il-vulnerabbiltà ta' dawn il-vittmi.

Illi l-ġurisprudenza tishaqq illi:

'Jekk daww il-provi jkunu jikkonsistu principalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi procedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalità, din ix-xieħda ssir biżżejjed biex tagħmel prova shiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xħieda jew aktar.'

Fil-fatt dan il-prinċipju huwa rifless ukoll **fl-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali**, li jgħid li xhud wiehed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xieħda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib htija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.

Fil-każ odjern, mhux talli kien hemm xhud li kienet il-vittma u li tat ix-xhieda tagħha, talli kien hemm żewġ vittmi, li t-tnejn li huma fethu qalbhom ma' persuni illi huma kienu jafdaw u jhossuhom siguri magħhom u baqghu iżommu ma' din il-verżjoni sal-ahhar. Wiehed jistaqsi, li kieku dawn kienu verament qed jigdbu, għaliex baqghu jakkużaw biss lill-appellat u mhux uffiċjali irġiel ohra ukoll stante li kif qal l-appellat kien hemm iktar uffiċjali irġiel illi kienu jidhlu fid-diviżjoni tan-nisa waqt il-qadi ta' dmiriethom.

Illi di piú, l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta għamlet l-apprezzament tal-provi prodotti mill-prosekuzzjoni u lliberat lill-appellat minn kull akkuża u dan għaliex hekk kif premess aktar 'l fuq, u hekk kif ser jiġi trattat waqt l-appell odjern, l-ewwel Qorti kellha provi biżżejjed, li kellhom jilhqqu l-oneru tal-provi rikjest fil-kamp kriminali, liema prinċipju gie spjegat minn Lord Denning fil-każ Miller v. Minister of Pension u spjega li:

"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence. 'of course, it is possible but not in the least probable', the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice."

Semgħet lill-partijiet jittrattaw dan ir-rikors tal-appell fis-seduta tat-8 ta' Frar 2024 meta din il-kawza giet imħallija għas-sentenza.

Ikkunsidrat.

Illi l-Avukat Generali jgħid fir-rikors tal-appell tiegħu li l-ewwel Qorti għamlet apprezzament żbaljat tal-provi imresqa u dan għaliex a bażi ta' l-istess l-ewwel Qorti messha sabet lill-appellat hati tal-akkuzi kollha kif addebitati fil-konfront tiegħu. Din il-Qorti tfakkar lill-Avukat Generali l-funzjoni tagħha meta tigi biex titratta appell

minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali.

Kif ingħad fis-sentenza mogħtija fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. William Mifsud** deciza fid-29 ta' Settembru, 2020.

Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u ragonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel Zammit** deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)¹ intqal: -

'kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi magħmul mill-ewwel Qorti jekk tasal għall-konkluzjoni li dik il-Qorti setgħet ragonevolment u legalment tasal għall-konkluzjoni li tkun waslet għaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma

¹ Tal-21 t' April 2005. Ara wkoll Ara, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** gie mistqarr li :

Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbax, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu għall-verdett li jkunu waslu għalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'eżercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal għaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi mighbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il- verdett tagħhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbax (ara per eżempju **Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak** deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed** deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, **Ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino** deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u **r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt** deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994)

tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l-ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal għall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal għall-konkluzjoni li tkun waslet għaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

Anke jekk din il-Qorti tistharreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' revizjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni taghha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għal konkluzjonijiet taghha.²

Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u sa fejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setghetx dik il-Qorti legalment u ragjonevolment tasal għall-konkluzjoni milħuqa minnha fis-sentenza taghha. Biex taghmel dan ix-xogħol ta' revizjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u sa fejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setghetx tasal għall-konkluzjonijiet taghha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setghet tasal għall-konkluzjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konkluzjoni li dik il-Qorti setghet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konkluzjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-

² u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-rtikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li ngiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.³

Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli talevidenza fi proċedimenti penali, ċjoe l-Law of Evidence.

L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt **l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali**, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża : -

id-deċiżjoni (dwar il-kredibbiltà tagħhom) tithalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittiehed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix

³ Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina**, 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak**, 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991

*konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix
imsaħha minn xiehda oħra, u tač-čirkostanzi kollha tal-kaz.*

Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġgħib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk daww il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova shiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wiehed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib htija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.⁴ Jiġifieri huwa legalment korrett u permissibbli li Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib htija f'persuna akkuzata fuq ix-xiehda ta' xhud wiehed biss.

In oltre kif ġie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne**⁵,

mhux kull konflitt fil-provi għandu awtomatikament iwassal għall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l-Qorti, f'kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali u tasal għall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnju jew ma temmnux'

F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tingieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-

⁴ Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-Imħallf Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallf Patrick Vella u deciza fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallf David Scicluna u deciza fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deciza mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

⁵ Deciza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallf Joseph Galea Debono

verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jghid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jghid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' spjegur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhem xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jghidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu ngiebu quddiemhom – çjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

L-evidenza indiretta hi dik li prinçipalment tistrieħ fuq iç-çirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iç-çirkostanzi ma jitkelmex bħax-xhieda, u b'hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinçipju li biex l-evidenza çirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' htija, din trid tkun univoka, jigifieri li tippona biss u esklussivament lejn direzzjoni u konkluzjoni waħda u xejn hliet. Altrimenti, jekk iç-çirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konkluzjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista' tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista' ssib htija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista' ssib htija fl-imputat jew akkużat.

Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba hatja, il-Liġi kriminali ma teħtieġx li din tkun stabbilita b'çertezza assoluta. Il-Liġi tal-proçedura Maltija hija imnisla mis-sistema Inġliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib htija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluz mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib htija fl-akkużat.

Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konkluzjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jigifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Inġliż,⁶ li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni.

⁶ R v Majid, 2009, EWCA Crim 2563, CA

Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab htija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa oghla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

Fil-każ Ingliż Majid,⁷ Lord Moses stqarr hekk : *Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty*

Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown⁸ jgħidu s-segwenti : -

In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

U huwa biss meta jkun hemm id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir s'tharriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diligenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-hati tal-akkużi miġjuba kontri.

Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħzlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-*best evidence rule*, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

⁷ Ibid

⁸ Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

Huwa principju fundamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fundamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tippona biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.

Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.

Illli l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-ahjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - haġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita

li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanti ħafna u li din il-Qorti ttiġi il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u lahaq.

Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew ohra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konkluzjonijiet milġuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u lahaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti: -

Ma hemmx bżonn jingħad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, għalhekk, li ingħad mill-Qorti Ingliżi segwiti anki mill-Qorti tagħna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu għaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination"

Issa kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel gudiżżju gdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruhha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-rizultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory".

Jigifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milhuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

Ikkunsidrat: -

Illi għalhekk din il-qorti kellha tesamina bir-reqqa il-provi prodotti sabiex tara jekk tasalx għall-istess għodizzju mogħti mill-ewwel Qorti.

L-**Ispettur Joseph Busuttil** xehed nhar l-14 ta' Novembru 2018 u esebixxa pjanta magħmula minnu free hand u li mhix *to scale* ta' kif jidher il-post YOURS li jinsab l-Imtahleb fejn allegatament sehh dan l-abbuż u din giet mmarkata bhala Dok JB4⁹. Hemm indikat fejn huma iċ-ċellel, il-*washroom*, u s-*shower*.

Nicole Brignone xehdet nhar l-14 ta' Novembru 2018 qalet li fil-31 ta Jannar, 2018 għalqet hmistax-il sena. Spjegat li kisret kundizzjoni imposta fid-digriet tal-bail tagħha għax kienet instabet barra wara il-hinu spiċċat il-habs fil-YOURS l-Imtahleb. Darba minnhom waqt li kienet qed tinhasel fil-YOURS mar Joseph Żammit u qallha '*x figure għandek*' u hija wegħbitu '*Ejj*' għax speci inhasdet. Dan telaq 'l hemm għax haseb li kienet gejjja il-gwardjana iżda meta ra li ma kienx hemm il-gwardjana reġa mar u qallha '*il-lostra x'figure għandek*'. Qaltlu '*Thank you*' Tgħid li dak il-hin haġgilha il-parti tiegħu u qallha '*ejja gejjja?*' Qalet li din grat iktar min nsitt darbiet jekk mhux seba'. Tgħid li kien dejjem jgħamel l-istess johroġ il-parti privata tiegħu u jgħidilha '*ejja gejjja*' u hija kienet tmur. Qalet li kienet għamlitlu *blow job* fejn is-shower. Iddiskriviet il-kamra u qalet li hemm parti fejn jonxru l-hwejjeġ u hemm il-machine, bieb u machine żgħir f'dik il-kamra u wara hemm kuritur żgħir u jigu is-showers u toilets. Dan sehh x'kull okkażjoni. Darba minnhom tgħid li kienet bilqeda faċċata iċ-ċella numru 1 b'saqajha imtelligħin u mar dan Joey u qallha '*urini dak il-pastizz zghir li għandek*' u hija urietulu. Imbagħad mar fejn iċ-ċella, marret fejn il-bieb taċ-ċella neżalha is-shorts u

⁹ Pagna 15 tal-atti

dahhal subajgh u qaltlu *'Hoy ieqaf'* izda ma waqafx. Hija mmarkat fuq il-pjanta redatta mill-Ispettur Joseph Busuttil minn fejn kien jghaddu biex ma tarahx il-gwardjana u mmarkat fejn kien imur biex jittantha. Qaletli hija iddecidiet li titkellem meta marret il-Caritas ghaliex waqt li kienet il-YOURS qalet li kienet tiehu d-drogi u ghalhekk ma kellhiex emozzjonijiet. Meta kienet il-Caritas indunat li dak li kien gara lilha kienet xi haga kbira u kien ghalhekk li tkellmet.

L-ewwel darba li tkellmet kien hemm Khaled Tonna gewwa l-YOURS u staqsiha jekk Joey kien ipprova jaghmel maghha u hi qatlu biex jieqaf ghax tisthi. Nancy il-Head tal Caritas semghet xi haga waqt li kienet f'session u qaltilha li ma thosshiex safe il-habs u qaltilha ghalfejn ma thosshiex safe. Nancy imbaghad qalet lill-ufficjal tal-probation u mexxew il-każ. Qalet li lanqas biss riedet tispicča b'dan il-każ ghaliex l-akkużat ghandu it-tfal u familja. Izda minhabba dak li ghaddiet u setghu jghaddu tfal ohra dehrilha li kien ikun ahjar li tirraporta dak li kien gara. Wara li tkellmet ma' Nancy tkellmet mal-Probation Officer u mas-social worker Graziella Buhagiar u Maria Mifsud. Qalet li dan Joey kien jghidilha li ghandu l-boxers ta' Calvin Klein u ta' Tommy u dan tafu ghax rathom. Tghid li taf ukoll li jqaxxar il-parti tieghu u kullimkien inkluz saqajh u idejh. Taf li ghandu karozza Mercedes u Peugeot ahmar. Taf li ghandu ukoll tattoo ta' warda f'idejh izda ma tafx liema wahda u l-isem ta' Nicole ghal bintu. Qal li bintu hija tabiba, nurse jew xi avukata.

Mistoqsija jekk tafx xi haga fuq Nicholetta tghid li taf li Nicholetta Padriane kienet wahda mill Moldova u kienu l-habs flimkien u kienu jharsu hafna lejn xulxin u jaghmel eye contact bejnethom. Din kellha xi 18 jew 20. Taf li fethet qalbha ukoll ma' Kylie li tahdem il-YOURS waqt li kienet ghadha hemm. Kien jghidilha li lil Ms Vincianne gwardjana il-habs kienet iddejqu ghax kienet tiffansjah u kienet toqghod titkessah quddiemu. Qalet li kienet titlob lil Joey jgibilha is-sigaretti izda qatt ma hadilha. Muriya l-monitor tgharaf lil Joey bhala l-akkużat.

In kontro esami mistqosija x'kazijiet ghandha il-Qorti tghid li ghandha ghaxra fuq serq glied u reati konnessi mal-pulizija. Il-YOURS tghid li damet tlett xhur u marret il-Caritas biex issegwi programm. Meta xehdet tghid li kienet qeda programm residenzjali.

Kylie Bartolo xehdet nhar 1-20 ta' Novembru, 2018 u stqarret li kienet ilha l-YOURS ghal perijodu ta' xahrejn. Din kienet it-tielet darba taghha. Lil Sir Joey tafu bhala l-handyman ta' hemmhekk u kien il-hin kollu diehel u hiereg mid-division taghhom biex isewwi il-fan. Qalet li kien persuna li kienu jafdaw hafna u kienet fil-fatt tghinu tizbogħ il-hajt.

Ikkonfermat li lil Pulizija qaltihom li darba minnhom kienet qed tinhasel u talbitu għal lighter. Qalet li ma kellhiex x'titlef u damet erbat ijiem titolbu l-lighter u dan dahal hdejha meta kienet qed tinhasel biex jghaddilha l-lighter. Dak il-hin qallha '*mhux ser turini sidrek?*' Dak il-hin tghid li inhasdet u taħa l-lighter u tefghtha ma l-art u qaltlu 'ohrog'. Tghid li dan hareg. Spjegat ukoll li meta kien jghaddi mid-division kollox kien doppju sens. Per eżempju tghid li meta dahlet il-YOURS kienet irqiqa għax kienet tiehu l-ismack u l-coke u kien jghidilha '*kemm ilek hawn kibrulek il-boobs*'. Spjega li kien dahal fit-tieni cublicle tan-nofs.

Qalet li ta' ħames snin kienet għa għet stuprata u għalhekk ma hassthiex komda hemm ma' persuna li mingħaliha mod u kien ieħor. Qalet li kienet tafdah kien qisu missierha iżda ma hassithiex safe. Lanqas ma riedet tara li tifla ta' tlettax-il sena u tiġi imwerwra. Qalet li hija għaddiet minnha u ma tridx li jghaddi haddieħor minnha.

Spjegat li kienet tintefa fiċ-ċella u tissakkar hemm. Kien hemm uffiċċjal Ms Claire qisha ommha li tirrispettaha hafna u din bdiet tinduna għax tafha u fethet qalbha magħha u ghajtet uffiċċjala oħra. Spjegat li waqt li l-uffiċċjal tan-nisa kienet toħdilha l-ikel Sir Joey kien jghaddi minn bieb ieħor u jerga jkellimha doppju sens. Hemm post minn hdejn il-kċina li huma m'għandhomx aċċess għalih. Qalet li ma baqghetx tinhasel fil-post għan nisa iżda bdiet tmur tinhasel f'tal-irgħiel fejn kien hemm ilma shun. Kien ikun hemm uffiċċjala wara l-bieb li jissakkar u hadd ma kien jghaddi minn hemm meta kienet tkun hemm hi. Muriġa l-pjanta esebita a fol. 15 u spjegat minn fejn kien jghaddi Sir Joey.

Mistoqsija x'taf fuq Nicolette Padurean tghid li kienet ex prigioniera u kienet tinsab f'ċella hdejha u meta kienet tara lil Sir Joey kienet tinħall. Taqbd u minn qaddu u ittieħ bewsa fuq haddejh u morru lejn in-nahħ tas-shower. Tghid li kien ikollha sigaretti Pall Mall li ma jidhlux il-ħabs u kellha ukoll mobile. Ma kienet tghid xejn għaliex

peress li kienet taht l-eta ma kienx ikollha permess tpejjep. Tghid li Sir Joey kien jghidilha li kien iddivorizat. Meta Nicoletta kienet il-YOURS Sir Joey qatt ma kien jidhol fuqha fix-shower. Bdiet tara ghajn hazina minnu meta telqu Nicole Brignone u Nicoletta Padurean. Tghid li Nicole Brignone kienet gja gharfitha b'xi haga pero ma kienetix emnitha. Tghid li qaltilha li kellu x'jaqsam maghha. Tiftakar li Nicoletta kienet qaltilha li Sir Joey kellu felula u xtaqet li jnehhiha u fil-fatt gimgha wara kien nehhiha.

Mistoqsija kif thossha meta tarah tghid li kulhadd jizbalja u ma toqghodx tibza pero ma jhosshiex komda 100%.

Tispjega li kienu jmorru jinhaslu fid-division tal-irgiel ghal habta tan-12.30 u dan kif jidhlu l-irgiel fic-cella u l-ufficijala kienet tibqa wara l-biebu l-ebda ufficijal iehor ma kien jidhol. Imbaghad kienu jghidu 'miss lesti ahna' u tiftah u johorgu. Meta Nicoletta, Anna u Nicole kienu johorgu sir Joey li gharfet bhala l-akkuzat kien ikun fit-tieqa.

Kien hemm incident iehor tas-shower meta kienet qed tinhasel u waqghetilha l-lighter u Ms Claire riditha u Sir Joey kien warajha u qallha tihelha u hemizha. Din l-okkazjoni sehhet fis-showers tal-irgiel. Damet ma ittihelha u qaltilha li waqghet fis-shaft izda wara tthielha u Ms Claire qaltilha li min tihelha ried l-inkwiet ghaliha. Spjega li kienet qalet dan id-diskors lil Sir Randolph. Lis-Sir Saviour, lil Sir Bruno u lil Maggur Annabel. Qalet li lejliet kienu baghtu ghaliha id-depot u qalulha biex tghid dak li kien minnu u regghet spejgatilhom minn dak li ghaddiet. Qalet li l-Ispettur Joseph Busuttil pprepararha kif ghandha tixhed. Tghid li jafha ghaliex kienet tahrab mill-istitut.

WPC 010 Christine Segam xehdet nhar l-20 ta' Novembru, 2018 u spjega li nhar is-6 ta' Ottubru 2018 kienet xoghol ta bil-lejl. Meta dahlet ghax-xoghol Kylie Bartolo bdiet tallega li Sir Joey dahal fuqha fix-shower u taħa lighter u bdiet tallega hafna affarijiet. Qaltilha li ma kienitx ser izomm dawn l-affarijiet u ghalhekk tkellmet mal-maggur Schembri. Qaltilha li prigioniera Nicole Brignone qaltilha li Sir Joey dahal fis-shower, ghamel is-sess maghha u niezel ghal parti tieghu. Qaltiha li ma emnithiex pero qaltilha 'ghamilha lilu. Dahal fis-shower tani lighter u beda jghidilha biex jara l-boobies.' Qaltilha li kien hemm zewg barranin li anke mobiles tagghom. Hija tahdem bil-lejl u lil Sir Joey qatt ma ratu hemmhekk pero taf min hu u gharfitu bhala l-akkuzat.

Hija għalhekk ċomplet lil Maġġur Schembri fejn qatlu b' dak li kienet qed tallega Kylie Bartolo. Tgħid li baġtu għaliha id-DG tal-habs u anke id-depot. Mistoqsija x'qaltilha eżatt tgħid li qaltilha li daħal fis-shower waqt li kienet qed tinhasel tan-nisa. Ghalkemm ma kienetx taf li kienu qed jinhaslu hemm għax m'għandhomx ilma shun u sa fejn taf hi kienu qed jinhaslu fis-showers tal-irġiel. Murija il-pjanta esebita a fol. 15 tindika fejn huma il-kamra tal-washroom, is-showers, il-bieb u l-kuritur. Qalet li hi qatt ma hadithom jiehdu showers għaliex tahdem ta' bil-lejl biss.

WX 032 Claire Deguara u qalet li ilha tahdem dan ix-xogħol għal dawn l-ahħar erba' snin. Qalet li l-pulizija kienu baġtu għaliha u kellmuha fuq il-każ ta' Kylie Bartolo prigioniera li qeda il-YOURS. Hija tkun ta' spiss magħha. Id-day tagħha tkun magħha fil-female division. Spjegat li fl-ewwel ġimgħa ta' Ottubru 2018 daħlet fis-shower għax Kylie qaltilha li kienet lesta. Tgħid li kienu is-showers tal-irġiel meta hija toqgħod wara l-bieb u Bartolo tinhasel ġewwa u ssakkar il-bieb. Appena fethet il-bieb taf li waqgħetilha lighter mill-but ta' wara. Dak il-hin qaltilha li m'għandha xejn. Marru quddiem l-Assistant Manager Gordon Formosa għax ma riditx ittihielha. Bdiet tgħidilha li qed timmaġina imbagħad baqgħet sejra magħha fiċ-ċella u kompliet tgħidilha u Sir Joey mar warajha. Dan beda jgħidilha 'għattihelha' u tathielha. Staqsietha min fejn ġabitha u għall-ewwel ma riditx tgħidilha għall-ewwel qaltilha li ġabitha mill-Qorti lejliet għax kellha l-Qorti u baqgħu hekk. Għaddiet ġimgħa u meta daħlet għax-xogħol bdiat tgħidilha biex tmur hdejha il-hin kollu u staqsietha x'kien ġralha u qaltilha li tixtieq tkellimha. Qaltilha li darba minnhom kienet qed tiehu shower u mar is Sir Joey għadda mill-bieb ta' wara imbotta l-bieb u qallha biex tixxifhomlu. Qaltilha ukoll li kien hu li ta l-lighter ukoll. Qaltilha għalfejn qaltilha li ġabitha mill-Qorti. Dak il-hin għajtet lil Sir Gordon biex tgħid kollox quddiemu u qalet l-istess haġa. Mistoqsija minn fejn jidhlu l-uffiċċjali irġiel biex imorru fis-section tan-nisa tgħid li jgħaddu mill-bieb tan-nofs tad-division. Tgħid li hemm bieb iehor minn wara biex tmur hdejn is-shoers tan-nisa pero minn hemm ma jgħaddux suppost. Qalet li minkejja dan Kylie qaltilha li Sir Joey minn hemm għadda. Qalet li Sir Joey ġieli mar hemm għax-xogħol għal dak li ikun hemm bżonn. Hija dejjem ratu pero jgħaddi mill-bieb tan-nofs tad-division. Qalet li hi qatt ma rat għajn hażina minnu. Tgħid ukoll li

Kylie qaltilha li ma setgħetx tara lil Sir Joey press li jidhol minn wara. Tikkonferma li Sir Joey ikollu ċwieviet.

Tgħid li ratha stramba meta bidlitilha il-versjoni ta kif ottjeniet il-lighter. Fil-fatt gidbitilha. Kienet ċemplet ukoll ill-Uffiċċjala li kienet magħha il-Qorti lejliet u staqsietha jekk kien hemm xi hadd li kien taha lighter. U qaltilha li hija ma tatha xejn pero ma kienetix magħha. Meta kienet tiehu shower fid-division tan-nisa ma kienitx toqghod wara il-bieb tagħha. Meta jinhaslu fis-showers tal-irġiel toqghod wara il-bieb tas-shower. Tikkonferma li kull meta Kylie u Brignone jiehdu shower fid-division tal-irġiel. Dejjem kien ikun hemm uffiċċjala magħhom. Tiċhad li kien possibli li jidhol xi hadd u jgħamel xi att sesswali maħhom għaliex l-bieb kien ikun imsakkar bil-katnazz. Kienet tkun hemm hi tisma l-ilma nieżel u tistaqsihom jekk kienux lesti qatt ma semgħet bieb jinfetah jew jinghalaq.

Mistoqsija kemm kienet ilha il-habs Kylie tgħid li xi tlett xhur jew xahrejn. Tgħid li għandha tagħha ukoll ġieli ma tobdux għalkemm riċentement kienet ikkwitat xi ftit. Kienet anke tirrispondi. Tgħid li kienet magħhom anke żmien qabel is-sena ta' qabel. Fil-fatt kienet it-tielet darba li dahlet magħhom. Ġieli jgħatuha confinement ukoll bhal per eżempju johdulha it-television u tibda tgħajjat u tgerger. Mistoqsija kemm kien hemm bogħod minn fejn huwa l-bieb tas-showers u kienet tkun hi u tgħid li hemm distanza ta' tul-awla.

Qalet li fix-xhur tax-xitwa dejjem jiehdu showers fid-division tal-irġiel għax tan-nisa ma kellhomx mishun. Għalhekk iktar jinhaslu fid-division tal-irġiel milli fid-division tan-nisa. Xi ħmisatax-il jum qabel is-sitwazzjoni tas-showers u cioe tal-ilma ittrangat. Il-bieb li jgħati għal kċina huwa tal-hadid iżda jekk tifthu bil-mod ma tisimghux.

Tgħid li ilha taf lil Joey għal madwar erbgha snin u kienet ilha taħdem il-Yours miegħu għal sena. Qatt ma semgħet xi allegazzjoni dwaru qabel din ta' Kylie. Tgħid li magħha dejjem mexa ta' raġel. Qatt ma semgħet il xi hadd jgħid xi haġa dwaru jew jittantha.

Illi nhar is-16 ta' Lulju 2019 reġgħet xehdet meta dak iż-żmien kienet qed taħdem fil-female section tal-habs Raħal Ġdid. Mistoqsija jekk tax lil Nicole Brignone tgħid li tafha bhala inmate fid-division tal-YOURS fejn kienet stazzjonata qabel. Riċentement inqala'

argument ghalix hija intitolata għal tlett sigaretti u riedet iktar u qaltilha li ma tistax tiehu iktar u li kienet ser tghamilha rapport. Bdiet tikkumedia magħhom biex ma tidholx fiċ-ċella. Bdiet targumenta magħha u marru jgħinuha l-uffiċjali l-oħra fosthom CO 27 u CO 199. Qaltilhom *'ara ma tmissunx għax nagħmlilhom bhal m'ghamilt lis-Sir Joey.'* Qalet li dakinhar kienet hedditha bit-tfal li ma tergax tarhom. Qalet li għamlet rapport dwarha u spiċċaw quddiem il-Juvenile Court Santa Venera. Ikkonfermat li kienet aggressiva magħhom kienet irrabbjata. Dan kien minhabba incident dwar sigaretti. Huma għandhom regoli li priġuniera tista tiehu a tlett sigaretti kuljum u kienet tqasamhomlha hi bil-hin. Dakinhar kienet tathomlha. Izda kien hemm priġuneiera oħra li kienet magġorenni li setgħet tpejjep kemm trid u din Nicole talbitha lighter u qaltilha li ma kienitx ser ittiha u bdiet tilatika magħha. Dakinhar anke bil-mejtin tagħha offendietha waqt li theddidha bit-tfal u bil-familja u lanqas ma ippretendiet li kellha isemmilha l-kollega tagħha l-imputat.

WPC 186 Dorianne Tabone xehdet nhar it-30 ta' Novembru 2018 u murija dok JH 3 s fol 9 tgħid li hemm envelope b'zewġ cds u cioe l-istatments tal-imputat Joseph Zammit li għarfet fl-awla. Tgħid li kienet preżenti għall-istatment ta' nhar is-7 ta' Novembru 2018 flimkien mal-Ispettur Busuttil u l-imputat kien assistit minn avukat.

Spettur Joseph Busuttil xehed nhar it-8 ta Jannar 2019 u ppreżenta ċertifikat tat-twelid ta' Nicole Brignone li gie mmarkat bhala Dok AB2¹⁰ u ċertifikat tat-twelid ta' Kylie Bartolo li gie mmarkat bhala Dok AB1¹¹.

Ix-xhud reġa xehed nhar it-8 ta' Ottubru 2019 u jgħid li Nicole Brignone li kienet qeda l-YOURS kienet giet mibgħuta tagħmel Drug rehabilitation program San Blas u waqt li kienet hemm tkellmet ma' Nancy Scerri li hija co-ordinator u in segwitu din irraportat li kien hemm xi abbuż sesswali waqt li Nicole kienet qeda l-YOURS. Qalet li din Nicole irraportat il-każ kemm lilha kif ukoll lil Grazielle Muscat li taħdem l-

¹⁰ Fol. 76 tal-atti

¹¹ Fol. 75 tal-atti

Appoġġ bħala social worker. Fil-fatt jgħid li fl-10 ta' Ottubru 2018 Nancy Scerri kienet qeda ma' Nicole Brignone fil-Juvenile Court Santa Venera fejn ratha qed titkellem ma' xi hadd ġewwa fil-waiting area u hemm qabdet xi ftit li kein qed jingħad u fehmet li kien hemm xi tip ta' abbuż għalkemm id-dettalji ma qabdithomx. Dik il-ġimgħa stess xi jumejn few tlett ijiem wara waqt li kienu qedin f'xi group therapy San Blas, Nicole Brignone fethet qalbha u bdiet thossha imdejqa hafna u bdiet targumenta u tgħid illi ma setgħetx thossha safe imkien minhabba li kienet abbużata sesswalment meta kienet qeda ġewwa l-habs ġewwa l-YOURS u dan peress li qaltlu li kienet għaddiet minn xi esperjenza hażina meta kienet għadha żghira u allura d-dar ma kienetx qed thossha safe. Meta kienet qeda il-habs bdiet tgħid speċi hawnhekk suppost tkun safe u protetta u tirriabilita ruhha pero fil-fatt ma kienet safe xejn għaliex ġiet abbużata ukoll. Dan id-diskors qalitu waqt group therapy San Blas.

Qal li kellimha flimkien ma' Grazielle Muscat u din għamlet disclosure magħhom u qaltlhom li dan l-abbuż gara xi sitt darbiet ġewwa laundry room go Facilita Korrettiva tal-YOURS u gox-showers. Kompliet tgħid illi kien hemm okkazzjoni oħra fejn kienet qeda bilqeda fuq sigġu u l-imputat taqsiha biex turih il-parti privata tagħha. Fil-fatt hi urietu l-parti privata tagħha u marret lejn il-kamra tas-sodda lejn iċ-ċella tagħha pero waqt li kienet sejra lejn iċ-ċella tagħha hu mar u missilha l-parti privata tagħha u dahhal subajgh ġol-parti privata tagħha ukoll.

Minn investigazzjoni li għamlu rriżulta li dan Joseph Zammit seta kien għamel xi haġa simili lil Kylie Bartolo li kienet ukoll minuri u l-YOURS u irriżulta li seta għamel l-istess haġa simili. Marru biex ikellmuha u bdew isaqsuha xi mistoqsijiet fuq din il-biċċa tax-xogħol u qaltlhom li kien għalha xi haġa simili meta kienet qed tieħu shower għaliex Joseph Zammit kien għadda mill-bieb ta' wara u l-bieb ta' wara jiġi ezatt fejn hemm is-showers tal-minuri.

Joseph Zammit ġie investigat internament mill-habs fejn inhatar Bord iżda ma kienux irraportaw il-każ lill-pulizija għaliex fil-fehma tagħhom ma kienx hemm provi biżżejjed. Sadanitant Joseph Zammit ġie transferred lejn il-Habs Kordin u ġie imħolli jahdem biss ma' inmates irġiel biss. Qal li Joseph Zammit kien qisu l-handyman tal-YOURS u għamel xogħol ta' manutenzzjoni u għalhekk kien ikollu ċ-ċwieviet ta'

kullimkien. Kylie bdiet tirrfjuta li tiehu shower jekk ma tkunx akkumpanjata minn uffiċċjal female għax bdiet tibza li xi hadd ser jgħamilha xi abbuż u dan ikkonfermah mal-uffiċċjali female li kien hemm.

Joseph Zammit gie arrestat fis-6 ta' Novembru, 2018. Huwa ingħata id-drittijiet tiegħu fil-preżenza tal-avukat difensur tiegħu u mressaq il-Qorti nhar it-8 ta' Novembru, 2018. Ikkonferma li kien irrilaxxa żewġ stqarrijiet wara li ngħata it-twissijiet tiegħu li għaraf esebiti fl-atti. Għaraf il-pjanta esebita fl-atti a fol. 15 bħala dik magħmula minnu.

Ix-xhud reġa xehed nhar id-29 ta' Settembru, 2020 u mitlub jippreżenta rapport datat 9 ta' Jannar 2018 li jgħib in-numru 7/P/96/2019 dan gie mmarkat bħala Dok CP1. Jgħid li kien hu stess li pprintja ir-rapport. Dan hu l-istess rapport li kien gie preżentat mix-xhud Spettur John Spiteri u mmarkat bħala Dok JS1.

Nancy Scerri xehdet nhar it-12 ta' Frar 2019 u kkonfermat li ilha taħdem il-Caritas għal dawn l-aħħar 28 sena u fil-preżent l-irwol tagħha hu li tiehu hsieb il-programm tan-nisa fil-qasam ta' San Blas. Tgħid li saret taf lil Nicole Brignone meta giet mitluba mill-aġenzija mill-Appoġġ sabiex jagħmlu assessment fuqha. Tgħid li marret darbtejn l-ewwel darba fit-13 ta' Awwissu, u it-tieni darba fit-28 ta' Awwissu 2018 meta Nicole talbet li tagħmel l-program mal-Caritas. Qalet li rat li kienet ftit motivata u xtaqet tbiddel il-ħajja tagħha fir-rigward tad-droga u fit-18 ta' Settembru, haduha l-program tal-Caritas. L-assessment sar ġewwa l-YOURS l-Imtahleb. Fil-program kienet sejra tajjeb hafna fil-bidu. Kienet tidher motivata anke biex taħdem fuq l-issues personali tagħha u anke ir-relazzjoni tagħha kemm ma' shabha u anke mal-istaff kienet wahda ta' rispett.

Tiftakar li kienet akkompanjat lil Nicole il-Juvenile Court fl-10 ta' Ottubru, wara nofsinhar għal habta tas-1. 30p.m u waqt li kienu fir-reception kien hemm guvnot li ma tafx min hu u semgħathom jirkellmu fuq l-fastidju ġol-habs u tiftakar li semgħet lil din il-persuna jgħidilha '*pprova mieghek?*' u taf li Nicole wiegbitu '*ajma oqghod x'misthija.*' Indunat mill-body language tagħha li kienet skomda. Imbagħad qalet lil Nicole biex tersaq lejha u l-affari waqfet hemmhekk.

Huma u sejr in fil-karozza tiftakar li staqsietha fuq xhiex kienu qed jirkellmu u qaltilha 'u dak' qaltilha 'mhux dak il-mahmug Sir Joey dahal fuqi fis-shower'. Indunat dak il-hin li ma riditx titkellem u waqfet hemm. Hija ma sforzathie x titkellem u kienu waslu San Blas.

Fil-granet ta' wara kellha *individual sessions* magħha u reġġhet semmiet l-episodju meta kienet qeda fis-shower u dahal Sir Joey fuqha. Hi qaltlu 'oj' u skond hu Sir Joey hareġ pero reġa dahal u għadda kumment fuq il-figura tagħha. Qaltilha li kien hemm xi affarijiet ohra pero li ma kienitix lesta titkellem dwarhom. Qaltilha li ma setgħetx iżżomm din l-informazzjoni għaliha u li kellha tgħid lill-ufficjal tal-probation tagħha Maria Mifsud dwar dan l-inċident.

Fid-29 Maria Mifsud marret tiltaqa' ma' Nicole u din kelmitha fuq il-każ u flimkien mas-social worker tagħha għbru iktar informazzjoni u għet infurmata li kienu ser jgħaddu l-każ lill-pulizija.

Maria Mifsud xehdet nhar it-12 ta' Frar 2019 fil-vesti tagħha ta' ufficjal tal-Probation ta' Nicole Brignone. Spjegat li kienet ilha issegwi lil Nicole għal madwar sena u nofs. Fid-29 ta' Ottubru 2018 kienet irċeviet telefonata minghand Nancy Scerri li hija l-head of program tan-nisa u qaltilha li xtaqet tkellimha. Din infurmata li nhar l-10 ta' Ottubru 2018 meta kienet qed takkompanja lil Nicole Brignone għewwa il-Juvenile Court minhabba li kellha kawża hemmhekk semgħet lil Nicole titkellem ma' għuvni iehor u dan il-għuvni qallha 'ipprova miegħek' u Nicole qaltlu 'aqtagħha x'mistħija'. Qishom kienu qed jagħmlu accċenn għal meta Nicole kienet qeda il-habs. Minhabba concern li kellha tlabet li tkellem li Nicole fil-preżenza tas-social worker Graziella Buhagiar li jahdmu flimkien magħha. Għalhekk fil-5 ta' Novembru, 2018 flimkien marru fil-program tan-nisa u tkellmu ma' Nicole. Din spjegatilhom li qisu l-perijodu ta' meta kienet il-habs fl-aħhar ta' Lulju 2018 sat-18 ta' Settembru 2018 kien hemm ċertu sitwazzjonijiet. Bdiet tispejgalhom li kien hemm persuna bl-isem Sir Joey li għandu madwar 50 sena u li kien hemm ċertu fastidju. Min naħa tiegħu staqsiha għaliex kienet qed tirreferi. Qalet li meta kienet fis-shower kien mar fuqha u qallha 'mela m'għetlix li kont qeda tinhasel?' Kien hemm perijodu iehor li Sir Joey kien għamel kumment fuq il-

figura tagħha u qallha *'il-Ostja x'figura ghandek'* u okkazzjoni oħra meta kienet qed tonxor il-hwejjeg mar is- Sir Joey hareġ il-parti tiegħu u qallha *'gejja?'* Fi kliemha stess qaltilha *'jien inzilt nerdahulu u gabili f'halqi.'* Staqsietha kemm kien hemm okkazzjonijiet u qaltilha li kien hemm madwar ħamsa jew sitta. Spjegatilha ukoll li kien hemm okkazzjoni oħra li kienet fiċ-ċella jew barra iċ-ċella u mar fuqha u qallha *'urhuli l-pastizz zghir tieghek.'* Qalet li dakinhar kien resqilha is-shorts u daħhal subajh fil-parti tagħha. Nicole spjegat u qaltli li kienet l-unika prigioniera tfajla imma l-aħhar ġurnata iltaqgħet ma' prigioniera oħra bl-isem ta' Kylie Bartolo li ukoll kienet klijenta tagħhom ukoll u qaltilha *'Maria tista ticcekja naqra u tara jekk hux kollox ok lil Kylie?'* Dan għaliex jista jkun li għaddiet minn ċertu affarijiet ukoll. Ippruvat tara fejn kienu l-gwardjani nisa u rat li kienu wara l-grad. Spjegat li dawn l-abbużi kienu jsehħu fis-showers u fil-kamra fejn jonxru l-hwejjeg. Qalet li kien ikun hemm *blind corners* u għalhekk il-gwardjani nisa ma kienux ikunu jafx x'kien għaddej.

Huma għalhekk għajtu lil Nancy Scerri u qalulha li kellhom jinfurmaw lil pulizija u minn hemmhekk bdiet l-investigazzjoni.

Graziella Buhagiar xehdet nhar it-12 ta' Frar ,2019 u tgħid li kien ilha issegwi lil Nicole Brignone minn Awwissu 2016 bħala haddiema soċjali fis-servizz tal-*Youths in Focus*. Qalet li wara kienet qed taħdem fis-serizz tal-protezzjoni tat-tfal. Spjegat li Maria Mifsud kienet kelmitha dwar fastidju li possibilmet sar ġewwa l-habs u tkellmu mal-minuri rigward dak li allegatament kien ġara. Għall-ewwel il-minuri ma riditx titkellem għax bdiet tibza li ser tiġi fl-inkwiet jew li ggib lilu fl-inkwietu bdiet issemmi li kien fadal biss ftit xhur tas-servizz u għalhekk ma xtaqitx li tagħmel ħsara pero ovjament huma obbligati li dawn l-affarijiet ma jstgħux iżommuhom għalihom u imbagħad bdiet tiftaħ qalbha u titkellem magħhom. Spjegat kif darba minnhom kienet għadha kemm harġet minn ġol shower u marret fid-division tagħha u dan Sir Joey mar hdejha u qallha *'li kieku kont naf li kont fis-shower kont ngħaddi minn hemmhekk'*. It-tieni incident fejn hi ukoll kienet qed tinhasel u hu daħal fuqha waqt li kienet qed tinhasel. Bdiet tgħajjar dak il-hin u telaq iżda wara ftit reġa mar u għadda kumment dwar il-figura tagħha qaltli grazzi u telqet minn hemm għax kienet qed tisthi. It-tielet darba

li semmiet kien meta kienu qed jaħslu l-ħwejjeg u hargilha l-parti privata tiegħu u qalilha 'ejja gejjja' u fi kliem il-minuri stess dakinhar redgħatlu l-parti tiegħu u ġabilha f'ħalqha. Qalet li dan ġara xi ħames jew sitt darbiet oħra waqt li kienet tkun fis-showers. L-aħħar incident kien meta kienet u fi kliemha stess qallha 'uriehuli l-pastizz żgħir tiegħek' Hi qalet li urietulu marret hdejn il-bieb taċ-ċella u dahhal subajgh fil-parti tagħha. Qaltlu biex jieqaf għax kienet qed twegga u telqet 'l hemm. Qalet li dakinhar il-gwardjana li kienet xogħol magħha kienet fit-toilet x'hin ġara dan l-incident.

Tgħid li Brignone qaltilha li Zammit kellu tpingija fuq idejh u kellu l-ismijiet taż-żewġ uliedu. Waħda minnhom jisimiha Nicole u l-oħra taħdem ma' xi tabiba pero ma kienitx ċerta x'inhu xogħolha. Qalet li jilbes boxers u li l-parti tiegħu hija imqaxra. Fi kliemha stess 'kollox imqaxxar'. Qalet li għandu Samsung u li ġieli uriha xi ritratti fuqu u li għandu karozza ħamra u li wara ix-xogħol iħobb jmur jixrob ma shabu. Hija esebiet in-notamenti tagħha li gew mmarkati bħala dok GB1.

Randolph Spiteri, Chief Operations Officer il-ħabs xehed nhar is-26 ta' Marzu, 2019 u qal li meta sema bl-allegazzjoijiet li kienu għaddejja fil-konfront tal-imputat infethet inkjesta interna. Jaf li l-imputat kien jaħdem il-YOURS li jaqa' tahtu bħal parti mill-ħabs. Mieghħu fl-inkjesta kien hemm Mariella Camilleri, Nigel Bruno, Annabel Cauchi u Martin Schembri. Din ifethet lejn l-aħħar ta' Ottubru, 2018 u malli semgħu li l-pulizija kienu qed jinvestigaw l-każ huma waqfu bl-inkjesta biex ma jintralċawx il-provi tal-pulizija. Jgħid li laħqu kelmu lil Kylie u wara kelmu lill-ufficċjal.

Nhar it-30 ta' April 2019 reġa xehed u ippreżenta kopja tar-rapport tal-inkjesta interna li ġie mmarkat bħala Dok RS1¹².

Gordon Formosa, Assistant Correctional Officer il-ħabs xehed nhar is-26 ta' Marzu 2019 jgħid li kien stazzjonat id-division YOURS l-Imtahleb. Mistoqsi jekk jafx lill-imputat jgħid li jafu. Mistoqsi jekk qatt irċieva xi ilment dwar l-imputat kemm dam jaħdem il-YOURS jgħid li qatt ma irċieva xi ilment dwaru. Meta sar jaf li l-imputat ġie trasferit lejn il-ħabs Kordin kien staqsa ir-raġuni lil ta' fuqu u sar jaf li kien hemm

¹² Fol. 156 tal-atti

Inkjesta għaddejja. Dan kien madwar Ottubru 2018. Ma qalulux għaliex kien gie transferred u dettalji dwar l-inkjesta ma inghatax.

Ix-xhud reġa xehed nhar is-16 ta' Lulju 2019 u kkonferma li meta kien għadu qed jaħdem il-YOURS il-grad tiegħu kien ta' Assistant Correctional Manager. Fil-perijodu ta' bejn it-30 ta' Lulju 2019 u id-19 ta' Ottubru, 2019 kien stazzjonat il-YOURS u kien hemm bħala prigioniera Nicole Brignone u Kylie Bartolo. CO 74 kien tradesman u kien inkarigat mit-trades, jiehu hsieb il-manutenzjoni tal-Facilita kemm tad-division tal-irġiel kif ukoll tan-nisa.

Bernard Zarb xehed nhar it-20 ta' April 2019 u mitlub jesebixxi employment history ta' Joseph Zammit ID card number 484566(M) li għet markata bħala Dok BZ1¹³. Dan l-istess dokument reġa gie esebit minn Joseph Saliba nhar is-16 ta' Lulju 2019 mmarkat bħala Dok JS1.¹⁴

Mariella Camilleri xehdet nhar it-30 ta' April 2019 u murija id-Dok RS1 tikkonferma l-kontenut tiegħu. Tgħid li kienet membru tal-Bord. Tgħid li konkluzzjonijiet ma sarux peress li saru jafu li kien tressaq xi hadd il-Qorti u għalhekk waqfu mill-inkarigu tagħhom. Qalet li kienu ġew mitluba jinvestigaw allegazzjonijiet li saru fil-konfront ta' CO 74 fejn kien hemm allegazzjonijiet li prigioniera Kylie Bartolo qalet li Sir Joey taħha lighter fuq talba biex tikkiflu sidirha.

Nigel Bruno xehed nhar it-20 ta' April 2019 u muri d-dokument markat bħala dok RS1 jgħid li dak hu rapport dwar allegazzjoni li wiehed mill-ufficjali kellu x'jaqsam ma minorenni Kylie Bartolo. Huwa għaraf il-firma tiegħu fuq ir-rapport.

Martin Schembri xehed nhar it-20 ta' April 2019 u muri d-dokument RS1 jgħid li hu r-rapport li għamli bħala Bord tal-inkjesta meta kienu ġew mitluba jinvestigaw lil minorenni Kylie Bartolo u jieħdu l-verżjoni tagħha. Qal li l-Bord kien lahaq bagħat għal Kylie Bartolo biex jinvestigaw l-allegazzjoni li għamlet fuq l-ufficjal Joe Zammit li ukoll tagħhom il-verżjoni tiegħu. Jgħid li din Kylie qaltlihom li meta kienet fis-shower dan Joe Zammit kien mar u qallha li kien għalilha l-lighter. Sa fejn jaf hu ma

¹³ Fol. 154 tal-atti.

¹⁴ Fol. 187 tal-atti

kienx hemm xejn iktar. Fuq dan ir-rapport jgħaraf il-firma tiegħu. Lill-imputat jgħarfu bhala l-uffiċjal Joe Zammit. Qal li hu jaf lis-sur Zammit bhala persuna tal-affari tiegħu u beda jaħdem warajh. Qatt ma kellhom problemi bih u jagħmel kull xogħol li ttiħ jagħmel. Kienu ilhom jaħdmu flimkien għal madwar hames snin.

Annabel Cauchi xehdet nhar it-30 ta' April ,20219 u murija d-dokument mmarkat bhala Dok RS1 tghid li tgharfu bhala ir-rapport dwar l-uffiċjal Joe Zammit dwar l-allegazzjoni li għamlet il-priguniera Kylie Bartolo fuqu. Huwa għaraf lill-imputat odjern bhala Joe Zammit il-persuna li bdew jinvestigaw. Mistoqsi jekk hax xi notamenti meta xehdet Kylie Bartolo jgid li ma hax u ma jafx jekk u min ha xi notamenti.

Spettur Roxanne Tabone xehdet nhar l-4 ta' Gunju 2019 u pprezentat *mobile phone* ta' Joseph Zammit sabiex jittellgħu xi ritratti li ġew deleted għax iż-żewġ minuri bdew jghidu li kien urihom ritratti li ma jidhrux fil-*mobile phone* meta ġie elevat. Il-mobile phone ġie mmarkat bħal dok RT.

CO 199 Gordon Faiella xehed nhar is-16 ta' Lulju 2019 u kkonferma li jaf lil Nicole Brignone il-habs il YOURS. Jaf li riċentement kien inqala incident fejn kienet involuta Nicole Brignone. Spjega li kien it-8 ta' Jannar 2019 għal habta tat-8.00 meta ġie imsejjah mill-uffiċjal għaliex Nicole u Kylie ma ridux jidhlu fiċ-ċella tagħhom. Malli daħal fid-division l-ewwel kelma qaltlu kien '*ara ma tmisnix għax nghanillek bhas sir Joey, nitfek il-habs*'. Mistoqsi jekk jafx min hu Sir Joey jghid li jafu għaliex kien jaħdem il-habs u dejjem sab għajnuna mingħandu. Mistoqsi jekk jafx xi ġralu Sir Joey jghid li jaf għax sema mill-aħbarijiet. Qal li ma bdewx iħalluħ jagħmel xogħolu. Qal li Nicole kienet aggressiva u nervuża hafna fuq l-uffiċjali nisa u fuqhom u bdiet toffendihom. Tkellimhom b'mod baxx u tghajjarhom '*f..il-mejtin*'. Bdiet tghidilhom li tpattihelhom kollha u meta marru l-uffiċjali nisa biex idahluha ġewwa ic-cella bdiet tagħti bis-sieq u bl-idejn. Huwa intervjena ġibidha minn idejha sa kemm jiflaħ lejn il-bieb taċ-ċella fil-preżenza tal-uffiċjali nisa u kien hemm sebgha uffiċjal iehor irġiel u bdiet takkuzah li neżżahha għarwiena. Appena tefawha fiċ-ċella waqgħet ma l-art u bdiet tinza l-flokk wahedha biex turi li kien hu li neżahha. Qaltlu '*mur ara l-aħhar gurnata it-tfal tiegħek għax m'inti ser terga tarhom*'. Huwa imbagħad irraporta l-każ ġewwa l-għassa tar-Rabat.

Kienu dehru l-Qorti u riedet twaqqa l-każ iżda ma rieditx taċċetta l-akkużi u għalhekk komplew bil-każ. Mistoqsi jekk għamlitx rapport kontra tiegħu mal-pulizija li pprova jnezzahha jgħid li sa fejn jaf hu le.

CO 27 Silvio Bonavia xehed nhar is-17 ta' Lulju, 2019 jgħid li jahdem il-YOURS l-Imtahleb u lil Nicole Brignone jafha bhħala inmate. Spjega li nhar id-9 ta' Jannar 2019 għal habta tat-8. 15p.m ġew mgħajta mill-maġġur li hemm xi kommissjoni fin-naħa tal-female section. Mar flimkien ma' CO 199 u CO 32 fil-post u sabu lil Nicole tgħajjar u tidgħi mal-uffiċjali nisa. Qal li kienet aggressiva ħafna u daret fuq CO 199 u qaltlu li jekk imissha tagħmillu bħal Sir Joe. Daret fuqu u qaltlu li taf x'hobż jieklu. Jgħid li pprovaw idahluha fiċ-ċella u kienet tant aggressiva li laqtet lil CO 32 ġo wiċċha u darba ohra f'saqajha. CO 199 mar mal-uffiċċjali nisa u dahluha iktar 'l ġewwa. Appena għamel hekk bdiet tgħajru li qed inezzahha meta fil-fatt lanqas biss dahal fiċ-ċella għax halla f'idejn in-nisa biex jakkompanjawha 'l ġewwa. Bdiet toffendihom bil-mejtin u biex imorru jaraw lit-tfal għall-aħħar darba. Dan bdiet tghidu lil kulhadd mhux lillu biss. Imbagħad marru jgħamlu rapport l-għassa tal-pulizija tar-Rabat u fethu każ għal Qorti. Jikkonferma li l-ewwel kliem li qaltlhom kien li tagħmlilhom bħal Sir Joe. Huwa fehem li qed jiġi mhedded li jekk jersaq lejha tista tirrovinalu karriera kif ukoll il-hajja privata tiegħu bhala raġel mizzewweg u tal-familja. Mistoqsi għaliex inqala' l-incident jgħid li hija bhala minuri tista tpejjep biss tlett sigaretti u riedet tpejjep iktar. Dan jafu għaliex meta dahlu Nicole stess bdiet isemmi s-sigaretti u anke l-uffiċjali bdiet tghidilha fil-presenza tagħhom li ma setgħetx tpejjep iktar.

Spettur John Spiteri xehed nhar it-28 ta' Jannar 2020 u ppreżenta rapport bin-numru 7P96 tas-sena 2019 li ġie mmarkat bhala Dok JS 1.¹⁵ Dan jirrelata dwar incident li sehh nhar id-9 ta' Jannar 2018 ġewwa YOURS l-Imtahleb, liema rapport sar minn CO 199 Bonavia, Gordon Failia u CO 27 Claire Deguara fil-kapaċita tagħhom ta' gwardjani fil-YOURS .

¹⁵ Fol. 237 tal-atti.

Helenio Galea xehed nhar it-28 ta' Jannar 2020 in rappresentanza tal-habs u ppreżenta dokument fir-rigward ta' Nicole Brignone u Kylie Bartolo li ġew mmarkati bħala Dok HG1¹⁶ u HG2¹⁷ dwar fejn kienu qegħdin il-habs f'liema division. Jaf ukoll li hemm xi każ pendent fil-konfront ta' Nicole għax kienet attakkat uffiċjali tal-habs.

PS 1500 Alfred Cutajar xehed nhar is-27 ta' Ottubru, 2020 u spjega li nhar id-9 ta' Jannar 2018 kien stazzjonat l-għassa tal-pulizija tar-Rabat u għal habta tad-9. 00p.m kienu marru tlett gwardjani mill-Facilita Korrettiva ta' Kordin tal-YOURS jagħmel rapport rigward ċertu Kylie Brignone fejn dina kienet qed tinsulenthom. Kull gwardjan ta l-versjoni tiegħu kif rapportat fl-okkorenza u jidher li kienu waslu biex l-prigunieri jidhlu fiċ-ċella rispettiva tagħhom u kien hemm madwar hames prigunieri li ma riedux jidhlu fiċ-ċella. Jaf li nhargu akkużi fil-konfront ta' Nicole Brignone. Dan ukoll ippreżenta kopa ta' l-istess rapport¹⁸ mmarkat bħala Dok JS1 u JB1.

Khaled Tonna xehed nhar id-9 ta' Frar, 2021 u jgħid li għaraf lill-imputat bħala uffiċjal tal-YOURS għaliex kien għamel żmien residenti hemmhekk. Qal li huwa hareġ mill-YOURS f'Settembru 2018 qabel ma bdew il-proċeduri odjerni. Qal li għamel erbgħa xhur il-YOURS u l-imputat kien jaħdem fil-maintenance. Meta hareġ mill-habs l-imputat kien għadu jaħdem il-habs. Bħala inmate jiftakar li kien hemm Liam Debono. Qal li l-inmates nisa u irġiel qatt ma iltaqgħu flimkien ġewwa il-YOURS. Mistoqsi jekk jafx għaliex l-imputat kien tressaq il-Qorti jgħid li ma jafx.

Spettur Romeo Degiorgio xehed nhar it-2 ta' Lulju 2021 u kkonferma li l-imputat kien jaħdem bħala uffiċjal il-YOURS fix-xogħol tal-maintenance u sa fejn jaf hu aċċess kien ikollu għal kullimkien. Kellu l-masters key li jtuħ aċċess għal kullimkien. Jikkonferma li ċellel li kien hemm u l-imputat kellu mazz ċwieviet li jifthu dawn iċ-ċellel ukoll.

WCO 32 Claire Deguara xehdet nhar it-2 ta' Lulju, 2021 u qalet li l-ispettur tal-pulizija kien bagħat għaliha id-depot u staqsiha jekk kienitx taf dwar l-allegazzjonijiet li kien hemm fuq l-imputat. Tgħid lil-pulizija qalulha li Joey kien ittanta lil xi tfajla fis-shower.

¹⁶ Fol. 266 tal-atti

¹⁷ Fol. 267 tal-atti

¹⁸ Dok AC1 fol. 275 tal-atti

Dan ma sarx quddiemha żgur u qatt ma staqsewha jekk dawn l-affarijiet isirux. Lanqas xi vittma ma qatt allega hekk magħha fuq l-imputat. Qalet li l-imputat kien kollega tagħha u qatt ma rat xejn irregolari fil-komportament tiegħu. Qatt ma raw għajn hażina minnu la fir-rigward tal-uffiċjali u lanqas fir-rigward tal-prigunieri.

WCO Carmen Abdilla xehdet nhar it-2 ta' Lulju 2021 u tgħid li taf lill-imputt bħala ex kollega tagħha u ġieli nizlet għax-xogħol miegħu għaliex mill-istess raħal. Tgħid li ma taf xejn dwar allegazzjoni fil-konfront tal-imputat Qatt ma rat xejn u l-prigunieri dejjem fil-preżenza tagħha ikunu. Jekk imorru it-toilet biex jinhaslu hija kienet tkun wara il-bieb tagħhom. Hadd qatt mill-prigunieri ma qallha li kien hemm xi problema fil-konfront tal-imputat. Qatt ma ratu jiffastidja lil xi hadd u żżid tgħid li kieku ratu jagħmel hekk ma kientix tinżel miegħu għax-xogħol.

Rat id-digriet tal-ewwel Qorti datat l-4 ta' Ġunju, 2019 meta hatret lil Dr Stephen Farrugia Sacco biex jaċċessa d-*deleted files* tal-*mobile phone* li ġie esebit u mmarkat bħala dok RT1.

Dr Stephen Farrugia Sacco xehed nhar is-16 ta' Novembru, 2021 u ppreżenta ir-rapport tiegħu li ġie mmarkat bħala dok SFS 1.

Rat id-digriet tal-ewwel Qorti datat 2 ta' Lulju, 2021 meta hatret lil Perit Elena Borg Costanzi sabiex tagħmel pjanta tal-YOURS għewwa l-Imtahleb u li in segwitu innominta lis-surveyor Kevin Camilleri sabiex jassistiha. Illi hija xehdet nhar is-16 ta' Diċembru, 2021 u esebiet ir-rapport tagħha li ġie mmarkat bħala Dok EBC1¹⁹ fejn hemm indikat is-sezzjoni tan-nisa u dik tal-irġiel.

Rat it-talba tad-difiża magħmula nhar it-13 ta' Mejju 2022 sabiex jithejja social inquiry report liema talba ġiet milqugħa fl-istess seduta. Illi permezz ta' nota esebita fl-atti datata 17 ta' Mejju 2022 il-Qorti ġiet mgħarrfa li l-uffiċjal tal-Probation nomiant għal dan il-ghan kienet Antonella Debono.

Dr. **Lennox Vella** xehed nhar it-12 ta' Frar 2019 u ppreżenta traskrizzjoni tal-statements tal-akkuzat li ġew mmarkati bħala dok LV1 u LV 2. L-imputat għażel li

¹⁹ Fol. 344 tal-atti

jixhed ukoll viva voce il-Qorti nhar it-13 ta' Mejju, 2022. Spjega li kien ilu jahdem il-habs għal madwar 23 sena u kien jahdem bħala ufficċjal inkarigat mill-maintenance. Jiftakar li fis-6 ta' Novembru, 2018 kien bagħat għalih l-Ispettur biex jinvestigah. Jgħid li fl-Imtahleb kien hemm il-prigunieri li kellhom inqas minn 25 sena. Kien hemm naħa tas-subien u naħa tan-nisa. Kif jidhol fin-naħa tal-irġiel filgħodu fil-guardroom tal-irġiel ikun hemm handover dwar il-maintenance. Ma kellhomx x'jaqsmu ma' tan-nisa. Meta jkun hemm xi xogħol li jrid jsir fin-naħa tan-nisa jċempel u meta jkun clear imur jgħamlu. Jgħid li nisa inmates kull ma laħaq kienet waħda jew tnejn. Jgħid li wara li jċempel il-guardroom tan-nisa u jtuħ l-go ahead kien imur pero mhux waħdu kien ikun fil-preżenza tal-ufficċjali nisa. Fis-sezzjoni tan-nisa ma tantx ikun hemm request iżda fis-sezzjoni tal-irġiel għax kienu ikunu full up. Qal li fis-sezzjoni tan-nisa f'dak iż-żmien li gie investigat kien daħal xi darbtejn jew tlieta. Kien jgħaddi mill-bieb ta' hdejn il-class rooms jew jgħaddi mill-bieb l-iehor fejn għandu l-work shop u jgħidulu ok u jidhol wara li jkunu fethulu l-gwardjani nisa. Qal li anke meta kien ikun qed jagħmel il-maintenance gwardjana mara kienet toqgħod ma ġenbu. Qal li relazzjoni mal-inmates ma kienx jkollu u jiċhad li qatt għamel xi haġa lil Kylie Bartolo jew lil Nicole Brignone. Jiftakar li fis-sezzjoni tan-nisa ma kienx hemm mishun u għalhekk iddeċidew li meta jgħalqu lill-inmates irġiel itellgħu lin-nisa jinħaslu f'tal irġiel. Jgħid li l-gwardjana kienet tohodhom fis-showers biex jinħaslu hemm. Hemmhekk kienu jishu xi sigarett għaliex ma tindunax li qed ipeju għaliex il-bieb ikun magħluq. Meta għalqet is-shower C032 qalet l il-priguniera kienet waqgħet ilha xi lighter. Huwa kien naqra l-bogħod minnha iżda semagħha tfaqqqa mal-art u x'hin nharġet bdew jgħafsuha biex itihom il-lighter lura u x'hin staqsietha minn fejn gābitha qalet li kienet giet mogħtija lilha minn persuna oħra fil-lock up tal-Belt. Huma għamlu rapport fuq dan l-incident. Wara sar jaf li l-inmate Kylie bidlet il-verżjoni tagħha u allegat li kienet giet mogħtija ilha minnu. Meta l-inmates qed jinħaslu huwa ma setax imur 'l hemm. Kienet tinfirmah l-gwardjana mara li tkun magħhom. Qal li kien ipejjep iżda kien waqaf ipejjep f'Jannar tas-sena 2016. Meta ma kienx jidhol xogħol hu kien ikun hemm irġiel oħra li jidhlu fis-sezzjoni tal-irġiel. Kien jidhol ukoll in-nurse u xi ufficċjal oħra għaliex xi naqra inkwiet kien ikollhom. Mistoqsi jekk għandux tpingija jgħid li għandu. Kien għamilha fuq spaltu l-lemini fis-sena 2014 u sena wara iddeċieda li jgħamel oħra l-

ismijiet tat-tfal fuq in-naħa l-oħra ta' spaltu ix-xellu u dan fis-sena 2015. Dawk li għandu bħal tpingija. Mistoqsi jekk jafx li kien hemm xi komunikazzjoni bejn irġiel u nisa inmates jgħid li darba kien irċieva telefonata mingħand Mariella Camilleri li qaltlu li kien hemm xi telefonata mill-ħabs ta' Raħal Ġdid għal YOURS pero dak iż-żmien kienu bla ID caller u ma setghax jivverifika.

Mistoqsi jekk qatt tkellem fuq it-tpingija mal-inmates nisa jgħid li le. Spjega li pero darba minnhom kien is-sajf u kien hemm xi ħsara fil-boiler tal-kitla tal-mishun u kellu flokk imqaċċat u għadda minn hdejn il-guard room għax minn hemm kellu il-work shop u kien hemm WC32 u Nicole Brignone qegħdin bilqeda fuq is-sigġijiet tal-plastik u kif kien hekk din Ms Claire qaltlu mela għandek tpingija u qallha li kellu. Nizel mis-sellun u qallha li kellu miktub Nicole u Amy. Qabżet Nicole Brignone u qatlu għaliha u qallha le għat-tfal. Ms Claire qaltlu tqaxxar is-suf u qabżet Nicole u qalet dawk kollox iqaxxru. Dak il-ħin qatgħu d-diskors u baqa' sejjer minn fejn kien ġej u Ms Claire ma tkellmet xejn.

Jgħid li jaf li-Nicole tiehu xi mediċina u kemm il-darba inqabdet mingħajrha għax iridu jipprovduha l-familja tagħha għax ma hemmx aċċess għaliha l-ħabs. Meta ma tiehux l-mediċina titlef il-kontroll saħansitra darba sar rapport li gidmet sider ta' uffiċċjala. Taqbad u tgholli kollox minn quddiemha. Darba minnhom inqala każ meta marru jżommuha xi uffiċjali u qaltlihom biex ihalluha għax tghamillhom kif għamlet lis-Sir Joey. Kylie mhux imqarba daqs Nicole iżda meta jkun flimkien jgħamlu l-arja b'xulxin.

Darba minnhom kien daħal fis-sezzjoni tan-nisa għaliex Nicole qalgħet pandimonju għax riedet iċċempel fis-sagħtejn u dak mhux ħin it-telefonati. Kollox bil-ħin isir fil-ħabs. Ipprova jkellimha bil-mod sa fejn thallih iżda hi bla kontroll. F'dawn it-tip ta' interventi kien ikun hemm uffiċċjala mara u xi erbgħa uffiċjali irġiel. Ġieli kien ikun hemm in-nurses. Fin-naħa tal-irġiel naturalment kien ikun hemm iktar inkwiet u ġieli kienu ikunu full up b'36 inmate. Meta l-uffiċċjala mara kien ikollha bżonn tmur xi toilet kienet taqfel l-inmate fiċ-ċella u anke meta kienet tmur break min-12.30 sas-2.00p.m. L-uffiċċjala tibqa' hemm imma l-priguniera tkun mghaluqa.

Jgħid li ġieli tkellem mal-inmates nisa Kylie u Nicole pero fil-presenza tal-gwardjana mara u mhux wahdu magħhom u mhux ser jagħmel xi sagħtejn jitkellem magħhom lanqas. Mistoqsi kif Nicole kienet taf fuq il-Mercedes tiegħu jgħid li ma jafx għaliex kien ilu li bieghha. Dak iż-żmien tar-rapport ma kellux Mercedes. Jgħid li ritratt tal-Mercedes seta kien fuq il-mobile tiegħu kien għamel żmien fuq il-wall tal-mobile. Qal li fuq il-mobile kellu ritratti ta' din il-karozza li kien biegh żmien qabel pero ma jafx kif it-tfajliet kienu jafu li kellu din il-karozza.

L-Ufficjal tal-Probation Odelsie Vella Bayliss xehdet nhar l-10 ta' Ottubru, 2022 u pprezentat kopja tas-social inquiry report li gie mmarkat bhala dok OVB1²⁰. Ikkonfermat li l-imputat ikkopera bi shieh magħha matul il-kumpilazzjoni ta' dan ir-rapport. Hemm fatturi positivi hafna rigward l-hajja familjari u soċjali tiegħu. Huwa imdawwar b'support minn diversi persuni b'mod partikolari mill-familja tiegħu. Ġew mitkellma ukoll iż-żewġ vittmi. Nicole Brignone kienet qed isservi programm residenzjali ta' rijabilitazzjoni mid-droga u d-dirigenti tal-program ma hassewx li kien il-mument idoneju li tintervistaha proprju minhabba l-proċess tal-program. Kylie Bartolo qalet li ma kellhiex xi żżid iktar max-xhieda li tat għewwa l-Qorti. Minhabba dan il-każ l-imputat jinsab sospiż mix-xogħol. Thoss li hemm bżonn li ikun hemm assessjar minn xi psikologa biex jekk hemm xi problemi li forsi ma għewx indikati fir-rapport ikunu jistgħu jiġu indirizzati u jkun jista' jahdem fuqhom.

L-Ispettur John Spiteri xehed in difesa nhar it-20 ta' Jannar 2023 u esebixxa kopja tal-fedina penali ta' Kylie Bartolo u Nicole Brignone li għew markati bhala dok JS1²¹ u JS2²².

Helenio Galea xehed nhar it-20 ta' Jannar, 2023 u ippreženta kopja tar-records ta' Brignone u Bartolo fil-habs u dawn għew mmarkati bhala dok HGHG2.

Alison Vassallo xehdet nhar it-30 ta' Jannar 2023 u tghid li kienet taħdem bhala ufficjale korrettiva tiegħu hsieb id-division tan-nisa inmates li kien hemm dak iż-żmien partikolarment Nicole Brignone u Kylie Bartolo. Tghid li kienu nisa imqarbin kien ikollhom hafna ġlied magħhom tant li ġieli hebbew għalihom ukoll. Din kienet tigri

²⁰ Fol. 383 tal-atti

²¹ Fol. 406 tal-atti

²² Fol. 417 tal-atti

ta spiss. Meta kienu jikkoreġu hom għax ma kinux jagħmlu xi haġa tajba kienu ikelmuhom b'mod abbusiv jiġifieri joffenduhom u ikelmuhom pastaż u isemmulhom il-mejtin tagħhom. L-imputat kien uffiċċjal eżemplari u tghallmet hafna minghandu. Kien anke jidderiġieha fejn ma kienetix taf. Meta kienet tkun man-nisa u kien ikun hemm bżonn xi maintenace kienet iċempillu per eżempju ikun instadd it-toilet u dejjem kien imur u jċemplilha qabel ma jidhol fid-division. Kienet iċċempel lil guardroom u kienu jibgħatu lilu. Kien iċemplilha qabel u ighidilha li ikun ser jidhol minn naħa tan-nisa. Hija qatt ma halliet lil Joe ma xi inmate waħedhom żgur li le tghid. Kien hemm protocol li uffiċċjal raġel ma setgħax joqgħod ma inmate mara. Qatt ma rat għajn hażina minghand l-imputat Tikkonferma li mhux dejjem kienu jkunu detailed flimkien.

Antonia Zammit xehdet nhar it-20 ta' Jannar, 2023 u kkonfermat li żewġha l-imputat kien ilu li qata' il-vizzju tat-tipjip sa minn Jannar, 2016. Dwar hwejjeġ ta' taht tghid li tixtrihomlu hi jew tal-Primark jew tal-Lidl għax dawk ihobb. Dwar tattoos tghid li żewġha l-ewwel għamel waħda graphic u wara għamel isem tal-bniet tagħhom u dawn saru fis-snin 2014 u 2015.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' Joseph Zammit prezentata nhar l-24 ta' April 2023.

Ikkunsidrat.

Illi f'din il-kawża l-prosekuzzjoni għogobha tibbaża l-każ tagħha fuq ix-xhieda ta' Nicole Brignone u Kylie Bartolo, liema xhieda ma hi korroborata minn l-ebda xhud iehor salv dawk ix-xhieda li irrepetew dak li ġie mistqar lilhom mill-allegati vittmi. Għalhekk xhieda indipendenti ta dak li suppost seħħ ma hemmx. Filwaqt li d-difiża reġet lill-imputat jixhed minnkejja li ta' żewġ stqarrijiet eżawrijenti fejn ċaħad dak li ġie allegat fil-konfront tiegħu. Huwa ressaq in difesa tiegħu xhieda li lkoll qalu li l-imputat huwa persuna tal-affari tiegħu u li qatt ma raw għajn hażina minghandu. In oltre stqarrew ukoll il-gwardjani nisa li huma kienu jkunu għassa mat-tfajliet f'kull hin tal-gurnata u li l-imputat ma kienx jithalla qatt joqgħod waħdu magħhom. Għalhekk

din il-Qorti tasal biex tghid li jew l-imputat qed jigdeb jew l-allegati vittmi qed jigbdu pero wahda mill-partijiet zgur li mhux qed tghid il-verita.

L-prosekuzzjoni tallega li hemm xhieda korroborattiva billi hemm xhieda indizzjajra li ghandhom iwasslu il-Qorti temmen il-versjoni tal-vittma. Per eżempju tghid kif jista' ikun li l-vittma Nicole Brignone taf li l-imputat kellu tattoos fuq dirajgh it-tnejn jekk mhux ghax ratu urihomlha minhabba il-kunfidenza li kellu. L-imputat pero jghati spjega dwar dan u jghid li darba minnhom kien is-sajf u kienet is-shana u kien liebes flok imqaxxar u kien ghadda minn quddiemha Brignone meta kienet ma' Ms Claire u ghalhekk setghet rathom. Din hija prova plawsibbli u ghalhekk ma jistax jinghad li dik il-prova ut sic hija prova univoka li ghandha twassal lil Qorti sabiex temmen li kien l-imputat li wera dawn it-tattoos lil Brignone.

Fil-każ odjern il-Prosekuzzjoni fost l-ohrajn ressqet lill-allegat vittmi jixhdu u jispjegaw meta huma kienu residenti fil-YOURS, ufficjali tal-Pulizija u gwardjani tal-hhabs illi investigaw ir-rapport ta' Bartolo u Brignone u esperti ohra nominati mill-Qorti.

Illu fl-ewwel lok jinghad illi l-appellanti m'huwiex tenut li jressaq l-ebda prova sabiex jipprova l-innocenza tieghu, izda hija l-Prosekuzzjoni li trid tipprova l-każ taghha sal-grad li trid il-liġi, w cioe beyond reasonable doubt.

Huwa l-oneru tal-Prosekuzzjoni li tressaq l-ahjar provi sabiex tikkonvinci lill-Qorti li l-akkużi addebitati lill-appellanti huma veri w dan ghaliex kif jghid il-Manzini fil-ktieb tieghu Diritto Penale Vol. III Kap IV pagna 234, Edizione 1890: -

*"Il così detto onero della prova, cioè il carico di fornire, spetta a chi accusa
– onus probandi incumbit qui osservit."*

Huwa minnu, li jekk il-Qorti hija rinfaccjata b'zewg verżjonijiet konfliggenti, ghandha tillibera, stante li tali konflitt ghandu jmur a beneficċju tal-imputat. Pero' huwa veru

wkoll kif gie deċiż mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-dsatax (19) ta' Mejju, 1997, fil-kawża fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Graham Charles Ducker**:

"It is true that conflicting evidence per se does not necessarily mean that whoever has to judge may not come to a conclusion of guilt. Whoever has to judge may, after consideration of all circumstances of the case, dismiss one version and accept as true the opposing one."

Illi jiġi rilevat illi hija l-Prosekuzzjoni li trid tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, waqt li d-difiża trid tipprova d-difiża tagħha fuq bażi ta' probabilita'. Illi minn eżami akkurat tal-provi prodotti mill-partijiet fil-każ odjern jirrizulta pjuttost evidenti li din il-Qorti tinsab rinfaccjata b'verzjonijiet differenti tal-fatti, għal kollox kunfliggenti. Huwa prinċipju bażiku prattikat mill-Qorti tagħna fil-proċediment kriminali, li sabiex l-akkużat jiġi misjub hati tal-akkużi miġjuba fil-konfront tiegħu dawn għandhom jiġu pruvati oltre kull dubju dettat mir-raġuni.

F'dan ir-rigward issir referenza għas-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-5 ta' Diċembru, 1997 fil-kawża fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Peter Ebejer**, fejn il-Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilhaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jhalli ebda dubju dettat mir-raġuni u mhux xi grad ta' prova li ma jhalli ebda ombra ta' dubbju. Id-dubbji ombra ma jistgħux jitqiesu bħala dubbji dettati mir-raġuni. Fi kliem ieħor, dak li l-ġudikant irid jasal għalih hu, li wara li jqis ċ-ċirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-buon sens tiegħu, ikun moralment konvint minn dak l-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni.

Fil-fatt dik il-Qorti ċċitat l-ispejgazzjoni mogħtija minn Lord Denning fil-każ **Miller v Minister of Pension** - 1974 - ALL Er 372 tal-espressjoni 'proof beyond a reasonable doubt':

“Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence. ‘of course it is possible but not in the least probable’, the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice.”

Illi ssir referenza wkoll għas-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-9 ta' Settembru 2002 fil-kawża fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Martin Mark Ciappara** fejn għe spjegat x'jiġri meta ġudikant ikun rinfaċċjat b'żewġ verżjonijiet konfligġenti u cioe' jistgħu jiġru żewġ affarijiet u cioe jew il-ġudikant ikun tal-fehma li l-każ tal-Prosekuzzjoni ma jkunx għe sodisfaċentement ippruvat, u allura l-Qorti għandha tillibera, jew jekk ikun moralment konvint li l-verżjoni korretta hija waħda u mhux l-oħra, jimxi fuq dik il-verżjoni li jaċċetta u jekk dik il-verżjoni tkun timporta l-ħtija tal-imputat jew akkużat, allura jiddikjara tali ħtija u jgħaddi għal piena jew għal xi provvediment ieħor.

Illi inoltre jiġi rilevat illi l-apprezzament tal-provi għandu jsir mhux biss b'mod spezzettat w individwali iżda l-provi għandhom jiġu analizzati flimkien fl-assjem tagħhom sabiex wiehed jara x'inferenzi jew interpretazzjoni raġjonevoli u legali jista' jagħti lil dawk il-provi hekk interpretati. Ma tistax tinstab ħtija jew nuqqas ta' ħtija sempliċiment fuq analiżi individwali jew separata tal-provi. Dawn għandhom jiġu kkunsidrati kemm individwalment kif ukoll komplessivament.

Illi jiġi rilevat illi l-Qorti Maltin b'diversi sentenzi saħqu illi sabiex Qorti issib ħtija fl-imputat fuq provi indizzjarji, kull ċirkostanza trid twassal għall-istess konkluzjoni, u cioe' illi l-allegat reat sar mill-imputat.

Fil-każ **Ir-Repubblika ta' Malta vs Andrea Zammit** mogħtija nhar it-tnax (12) ta' Jannar tas-sena elfejn u sittax (2016) mill-Qorti tal-Appelli Kriminali, il-Qorti kkwotat l-indirizz tal-Imħallef illi kien qiegħed jippresjedi l-ġuri li tenna s-segwent:

“Issa hemm imbagħad ir-raba' tip ta' prova li diga` ssemmiet waqt it-trattazzjoni li hija s-circumstantial evidence. [...] L-importanti pero` li tibqghu tiftakru li jekk is-circumstantial evidence, jiġifieri serje ta' cirkostanzi jistgħu jwassluk għall-konklużjoni wahda u wahda biss allura dik hija biżżejjed biex tistrieħ fuqha, anke fuqha biss biex issib il-ħtija. Pero` jekk is-circumstantial evidence ma twassalkomx għal konklużjoni wahda biss imma tista' tagħti lok għal diversi konklużjonijiet, jew għall-inqas tnejn, allura ma tistgħux tistrieħu fuqha biss biex issibu l-ħtija. Dik hija r-regola prinċipali tas-circumstantial evidence. Circumstantial evidence tista' tigi minn hafna affarijiet.”

Illi fis-sentenza **Il-Pulizija vs Joseph Buttigieg et** mogħtija nhar l-ewwel (1) ta' Ġunju tas-sena elfejn u għaxra (2010) il-Qorti tal-Appelli Kriminali tenniet illi:

Din il-Qorti kellha diversi okkazzjonijiet sabiex tippronuncja ruhha dwar is-sahha probattiva ta' provi cirkostanzjali. Filwaqt illi dawna huma ammessi jistgħu jwasslu għall-ħtija jekk tirrizulta konklużzjoni wahda. Jiġifieri li l-provi tkun univoka.

Johroġ ċar mill-ġurisprudenza nostrana illi jekk ikun hemm imqar iżjed minn possibilita' wahda illi tkun tista' tnissel dubju illi l-imputat ma jkunx wettaq it-tali reat allura ma tkunx tista' tinstab ħtija f' dak l-imputat stante' illi il-provi cirkostanzjali iridu jwasslu għall-konklużzjoni wahda biss kif gie ritenut fil-kawża bl-ismijiet **Il-Pulizija vs Michael Ellul Vincenti** mogħtija mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar it-tlieta (3) ta' Ottubru tas-sena elfejn u tlettax (2013):

“Hemm ukoll il-provi cirkostanzjali illi johrogu minn dan il-process, provi illi huma wkoll imporanti, a dirittua mpellenti għall-prosekuzzjoni, li jwasslu għal konkluzjoni wahda u wahda biss. Meta persuna tkun qieghda tikkonsidra sabiex tagħmel reat, dina tagħmel minn kollox sabiex tahbi l-operat u rresponsabilta' tagħha għal dak ir-reat u jista' jkollok sitwazzjoni fejn ma jkollokx xhieda okulari izda jkollok diversi ndizji li kollha jwasslu għand l-akkuzat bhala l-unika persuna illi seta' kien fil-pozizzjoni illi jikkommetti r-reat in kwistjoni.”

Dan gie ritenut ukoll fil-kawża bl-ismijiet **The Republic of Malta vs Eduardo Navas Rios** mogħtija mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar id-disgha (9) ta' Mejju tas-sena elfejn u tlettax (2013):

“It has been constantly held that in order that circumstantial evidence may serve as a basis to convict it must first and foremost be narrowly examined and then in order to give weight to a circumstance or to a number of circumstances as proving guilt this or these must be unambiguous or unequivocal meaning that these must be definite or unmistakable or clearly pointing to only one conclusion. If circumstantial evidence may have more than one meaning then that circumstance or circumstances cannot be given any weight or consideration at all because although circumstances do not lie they may deceive.”

Illi kif kwotat il-Qorti tal-Appelli Kriminali fil-kawża **Il-Pulizija vs Kyle Stone** nhar l-ghoxrin (20) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013):

“Circumstantial evidence – li kif qal Lord Salmon fil-kaz DPP v Kilbourne [1973] AC 729, p. 758 “& works by cumulatively, in geometrical progression, eliminating other possibilities.”

Illi f' dan l-istadju wkoll issir referenza għall-kawża bl-ismijiet **ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-ħamsa (5) ta' Lulju tas-sena elfejn u tnejn (2002) fejn il-Qorti sostniet is-segwenti:

“L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tippona biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda...biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal għallkonkluzzjoni tiegħu ta' htija in bazi tagħha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' tagħha, cioe' li dik il-prova tfigher biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward għandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi”.

Inoltre fil-kawża bl-ismijiet **Pulizija vs Paul Grech** deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-sitta (6) ta' April tas-sena elfejn u wiehed (2001) intqal illi:

“l-provi fil-kamp kriminali jistghu jkunu kemm diretti u kif ukoll indizzjali, basta dawn ikunu sufficjenti biex inisslu konvinciment morali f' mohh il-gudikant lil hinn minn kull dubju ragjonevoli mirreita' ta' l-imputat.”

Finalment fid-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell Superjuri bl-ismijiet **ir-Repubblika ta' Malta vs Angel sive Angelo Bajada** datata l-ħmistax (15) ta' Mejju tas-sena elfejn u disgħa (2009) gie ddikjarat illi:

“L-assjem tal-provi kien tali li a bazi tiegħu l-gurati setgħu ragjonevolment u b'konvinciment morali trankwill għall-aħħar jaslu għall-konkluzzjoni la ma jemmnux dak li qed isostni l-appellant u jsibu li l-provi jwasslu inekwivokabbilment għall-htija tiegħu. L-indizji, biex jagħmlu prova, jehtieg li jkunu univoci”.

Illi ġuristi Ingliżi bhal per eżempju **Pollock C.B** (Criminal Evidence (3rd Edition) [1995], Richard May (Sweet and Maxwell Criminal Practice) dahlu fl-interpretazzjoni tal-apprezzament tal-prova ċirkostanzjali u t-tifsira tal-univoċita` u qal is-segwenti:

“It has been said that circumstantial evidence is to be considered as a chain, and each piece of evidence as a link in the chain, but that is not so, for then, if any one link broke, the chain would fall. It is more like the case of a rope comprised of several cords. One strand of cord might be insufficient to sustain the weight, but three stranded together may be quite of sufficient strength. Thus it may be in circumstantial evidence – there may be a combination of circumstances, no one of which would raise a reasonable conviction or more than a mere suspicion; but the whole taken together may create a conclusion of guilt with as much certainty as human affairs can require or admit of. . .”.

Illi l-Qorti tirrileva illi mhux kull prova ċirkostanzjali hija ugwalment importanti u b’saħħitha. Għandha tkun infatti d-diskrezzjoni tal-ġudikant li jiżen kull biċċ ta’ evidenza miġjuba fil-proċeduri biex tiġi għal konkluzjoni jekk il-prosekuzzjoni ppruvatx il-każ tagħha oltre d-dubju raġjonevoli. Illi huwa risaput illi bi provi ċirkostanzjali waħedhom, f’ċerti każijiet, jista’ jkun hemm ħtija. Illi l-ġudikant għandu jkollu s-serhan tal-moħh li anke jekk ikollu prova ċirkostanzjali waħda, dina għandha tkun biżżejjed sabiex ikollu l-konvinzjoni morali u legali li kollox jindika li l-imputat ikkommetta dak id-delitt.

Jingħad li l-imputat dejjem ċaħad kul allegazzjoni li saret fil-konfront tiegħu. Din il-Qorti bhall-ewwel Qorti tghid li l-prosekuzzjoni naqset meta ma staqsitx lill-imputat waqt li kien fuq il-pedana ta-xhieda domandi dwar l-allegat ħbiberija li huwa kellu ma dik it-tfjala barranija u dan sabiex jekk xejn ixejjen il-karattru li shabu iddiskreview bħala wiehed serju. Jingħad li l-imputat ressaq xhieda bħala character reference li ikoll qalu kemm kien serju l-imputat fuq ix-xogħol u li kien jaħdem biežel. Ikkonfermaw dak li qal l-imputat li ma kienx imur fid-diviżjoni tan-nisa qabel ma jċempel lil gwardjana mara u jgħidilha li kien diehel. Jgħidu ukoll li kienu jkun għassa mal-

inmates il-hin kollu u l-imptuat fl-ebda hin ma kien jithalla wahdu mal-inmates nisa. Kien hemm gwardjana saħansitra anke tghid li kienet tinzel ghax-xoghol mieghu fil-vettura u qatt ma rat ghajn ħażina min għandu.

Brignone tghid li l-fastidju seħħ fil-kamra tal-washroom. Issa jirrizulta mill-pjanta redatta mill-espert nominat mill-Qorti Perit Elena Borg Costanzi li kien hemm diversi cameras tas-sigurta u għalhekk din il-Qorti tistaqsi għaliex il-prosekuzzjoni ma ipprezentaw l-ebda filmat.

Jingħad li Brignone kellha ukoll għieda għewwa l-YOURS fid-9 ta' Jannar 2019 ftit wara li kienet għamlet dan ir-rapport u din qalet lil gwardjani irġiel li kienu qed jipprovaw idahluha fiċ-ċella li jekk imissuha kienet ser tghamillhom kif għamlet lil sir Joey u għalhekk ifisser li kienet konxja tal-fatt li r-rapport li għamlet kontra l-imputat kien wiehed inheritier. Jingħad ukoll kif stqar il-gwardjan maskili li meta ipprova jdahhalha fiċ-ċella nehhiet it-top u bdiet tallega li kien l-fizzjal li neħhiulha u dan sabeix taqlalu l-inkwiet. Dan kollu juri l-karattru tagħha u cioe li ma tiddejjaqx idahhal n-nies fl-inkwiet. U takkuzhom b'fatti li m'humiex veri.

L-prosekuzzjoni fuq talba tad-difiża talbet li jiġu depositati l-fedini penali tal-allegati vittmi u minn esami tal-istess jirrizulta li it-tnejn li huma ma kienux novelli għal Qorti tant li it-tnejn li huma għandhom diversi reati registrati fuq il-fedini minkejja l-eta tenera li kellhom. Dan ukoll isahhah it-tesi tad-difiża li ma kienux ser jiddejqju jiffabrikaw storja fil-konfront ta' persuna li kienet innoċenti u dan bħala forma ta' revenge. Jingħad li f'dan il-każ kif stqarret Brignone stess hija riedet tpejjeq u kienet ilha tistaqsi lill-imputat għal lighter u dan dam ħafna ma jtiehiela jekk fil-fatt verament tagħielha. Hawnhekk ukoll Brignone tbiddel il-versjoni tagħha għaliex għall-ewwel tghid li għabitha mill-Qorti meta kellha udjenza lejliet tal-inċident u lis-social worker qaltilha li kien Sir Joey li tahlilha.

Il-fatt li l-Avukat Ġenerali għogħbitha ma takkuzax lill-imputat bir-reat ta' stupru meta l-minorenni Brignone tghid li l-imputat dahhal subajh fil-parti vaginali tagħha ukoll ifisser ħafna u cioe li ma emnithx lill-vittma Brignone għaliex kienu emnitha żgur li kienet takkuzaha b'dan ir-reat kif mogħtija fil-komparixxa izda mhux fl-Artkoli mibgħuta minnha.

L-imputat kif tajjeb ukoll osservat l-ewwel Qorti għażel li jixhed u jagħti spjega u iwieġeb għad-domandi kollha li sarulu u dan b'mod kostanti u kredibbli. Fl-ebda ħin ma kien evasive u ta' spjega ta' kull domanda li għet imposta lilu. Dan jikkontrasta max-xhieda tal-allegati vittmi li f'ħin minnhom kienu evasivi u inċerti.

Fid-dawl tas-suespost din il-Qorti bħala Qorti ta' revisjoni ma tarax għaliex għandha ma tikkonfermax is-sentenza mogħtija mill-ewwel Qorti li għażlet li temmen lill-imputat u tiskarta x-xhieda tal-vittmi u dan in vista tal-karattru vindikattiv tagħhom.

Għalhekk qeda tikkonferma is-sentenza tal-ewwel Qorti in toto u għal darb'ohra qed tiddikajra li qed tillibera lill-imputat minn kull imputazzjoni u piena.

Conuselo Scerri Herrera
Imhallef

Maria Grech
Deputat Registratur